การศึกษาและพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์

ของ

นางสาวชุลีพร เหง้าพรหมมินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ตุลาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิทย.
ว138ก
2547

การศึกษาและพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวชุลีพร เหง้าพรหมมินทร์

12 มี.ค. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ตุลาคม 2546

ล 236693

ชุลีพร เหง้าพรหมมินทร์ (2546). *การศึกษาและพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 ประชากรที่ใช้ในการศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จำนวน 110 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมให้อยู่ในสภาพปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน กับโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t - test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 110 คน มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้าน แล้วพบว่า มนุษยสัมพันธ์ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน และด้านการพูดให้กำลังใจกัน อยู่ในระดับมาก ส่วนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนด้านการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน และด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ทำลายมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

373.14044 ธ 638ก.

A STUDY AND DEVELOPMENT OF HUMAN RELATIONS WITH PEER OF MATHAYOM SUKSA IV STUDENTS OF WATTANA WITTAYA ACADEMY IN BANGKOK

ABTRACT

BY

MISS SHULEEPORN NGAOPROMMINR

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology

at Srinakharinwirot University

October 2003

Shuleeporn Ngaopromminr. (2003). *A Study and Development of Human Relation With Peer of Mathayom Suksa IV Students of Wattana Wittaya Academy in Bangkok*. Master Project , M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology.).Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Prof.Dr. Pongpan Kirdpitak.

The purpose of this research were to study and develop human relations with peer of Mathayom Suksa IV students of Wattana Wittaya Academy in Bangkok. The study was conducted in order to accomplish the following objectives. The first was to assess the level of the students' human relations with peer. The second was to determine the differences between the students' human relations with peers before and after participated in the group dynamic program. The population of the study of human relations with peer were 110 Mathayom Suksa IV students of Wattana Wittaya Academy in Bangkok in the academic year 2002. The subjects of twenty four students were randomly selected from Mathayom Suksa IV students whose human relations with peer were lower than twentyfifth percentile. The subjects were then randomly divided into an experimental group and a control group, each group consisted of twelve students. The experimental group participated in the group dynamic program while the control group did not receive any information. The research instruments were a questionnaire of the human relations with peer and the group dynamic program.

The data were analyzed by t - test

The results of the study were as follows :

1. The 110 Mathayom Suksa IV students' human relations with peer level were average.

2. The human relations with peer of the students participated in the human relations with peer group dynamic program significantly increased at .01 level

3. The human relations with peer of the experimental group was significantly higher than that of the control group at .01 level

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร ประเสริฐสุข)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศวร มณีศรีขำ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรศุภกุล)

วันที่ 24 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศวร มณีศรีขำ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อความสมบูรณ์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

กราบขอบพระคุณ คุณยายจันทา ตานุชนม์ คุณพ่อน้อย เหง้าพรหมมินทร์ คุณแม่วิมาลา เหง้าพรหมมินทร์ นางสาวสุนทรี เหง้าพรหมมินทร์ นายสุวิมล เหง้าพรหมมินทร์ และนางสาวอุมาพร เหง้าพรหมมินทร์ที่ท่านได้ให้ความรัก ความเอื้ออาทร กำลังใจ และให้ทุนสนับสนุนการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย และนิสิตสาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนวทุกคนที่คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงมิได้ หากไม่ได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำ และกำลังใจจาก คุณสุรศักดิ์ เชื้อมั่ง คุณแม่ยุพา เชื้อมั่ง และครอบครัวผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

คุณค่าที่พึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ คุณพ่อ - คุณแม่ ครู - อาจารย์ทุกท่าน

ชุลีพร เหง้าพรหมมินทร์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	6
2.	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์.....	7
	ความหมายของมนุษยสัมพันธ์.....	7
	แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์.....	8
	องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์.....	10
	การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์.....	10
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์.....	12
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์.....	14
	ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์.....	15
	จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์.....	16
	ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม.....	16
	หลักการเรียนรู้ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์.....	17
	เทคนิคและวิธีการของกลุ่มสัมพันธ์.....	17
	ลำดับขั้นการเรียนรู้ของกลุ่มสัมพันธ์.....	19
	ประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์.....	21
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์.....	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3 (ต่อ)	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	25
	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	25
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	25
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	32
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	40
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	40
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	40
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	40
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	41
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	41
	การวิเคราะห์ข้อมูล	41
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	42
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	42
	อภิปรายผล	43
	ข้อเสนอแนะ	46
บรรณานุกรม		48
ภาคผนวก		54
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์		107

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control – Group Pretest – Posttest Design.....32

2 มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย.....35

3 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง.....36

4 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์.....37

5 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้านและโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้ารวมกลุ่มสัมพันธ์.....38

6 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ภายหลังการทดลอง.....39

7 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน.....55

8 คะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์.....56

9 คะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....57

10 คะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์หลังการทดลอง.....58

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (อารีย์ ตันเจริญรัตน์. 2526 : 168-169) การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดระยะหนึ่งของชีวิตวัยรุ่น เป็นระยะที่วัยรุ่นต้องปรับกับสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม วัยรุ่นจึงมีความสับสนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัย บางครั้งคิดว่าตนเองยังเป็นเด็ก เพราะครู ผู้ปกครอง บิดามารดา ยังให้ความดูแลเอาใจใส่ ราวกับเขาเป็นเด็ก ๆ ยังไม่ปล่อยให้เขาได้ทำอะไรอย่างอิสระเสรี และบางครั้งเขาก็คิดว่าเขาเป็นผู้ใหญ่แล้ว (สุชา จันทน์เอม. 2536 : 50) ฉะนั้นการที่วัยรุ่นต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ตนไม่เคยประสบทำให้วัยรุ่นรู้สึกคับข้องใจ เกิดความขัดแย้งในใจ ตลอดทั้งประสบปัญหาในการปรับตัว (สยมพร เพชรประเสริฐ. 2540 : 1 ; อ้างอิงจาก สมชาย ธัญกุล. 2530 : 94-97)

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีมโนภาพแห่งตนไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าระยะใด ๆ เป็นวัยที่บุคลิกภาพจะก่อตัวขึ้นเป็นการถาวรในแต่ละบุคคล เป็นวัยที่ต้องการอิสระ และต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (วัชรี ทรัพย์มี. 2522 :179) และวัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคม ปัญหาการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะปัญหาความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน หากวัยรุ่นขาดทักษะพื้นฐานทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอาจทำให้เขาต่อต้านหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม หากไม่ได้รับการช่วยเหลือจะทำให้มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตต่อไป ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการเรียน ทำให้ผลการเรียนต่ำลง และมีปัญหาทางด้านระเบียบวินัย (สุณีย์ ธีรดากร. 2526 : 178) ดังนั้นเป้าหมายและหลักการพัฒนาวัยรุ่นจะต้องพัฒนาคุณสมบัติที่มั่นคงและสร้างสรรค์กับกลุ่มเพื่อนร่วมวัย การที่วัยรุ่นสามารถกระทำตนให้เป็นมิตรและมีกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันยอมรับตน เป็นดรรชนีที่ชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นนั้นประสบความสำเร็จในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นมากน้อยเพียงใด และกลุ่มเพื่อนยังมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป (จรรจา สุวรรณทัต . 2528 : 143)

มนุษยสัมพันธ์เป็นหัวใจของการอยู่ร่วมกันและเป็นการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้เพราะการอยู่ร่วมกันนั้น จะหลีกเลี่ยงการติดต่อสัมพันธ์กันไม่ได้ และการติดต่อสัมพันธ์กันนี้เองมีผลทำให้เกิดความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจที่จะอยู่ร่วมกัน (ทิศนา แขมมณี. 2532 : 75) ซึ่งสอดคล้องกับ

รวีวรรณ เสวตามร (2532 : 10) ที่กล่าวว่า ประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์ทที่ดีมีหลายประการ เช่น ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม มีความเข้าใจที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดความพอใจ ยินดีในการปฏิบัติงาน เกิดความสามัคคีรักใคร่ปรองดองกัน เกิดความสำเร็จในงานที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542 : 127) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์หมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของผู้ที่มีความงดงามอยู่ในหัวใจถ้าจะพูดกันอย่างกว้าง ๆ แล้วก็คือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือระหว่างกลุ่มชน ตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจเป็นการสร้างสรรค์ร่วมกันทั้งทางตรงหรือทางอ้อมอย่างเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการก็ได้ เพราะแท้ที่จริงแล้ว มนุษยสัมพันธ์ก็เป็นการติดต่อเกี่ยวพันกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน ไม่ว่าเรื่องที่ติดต่อกันนั้นจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการงาน หรือเรื่องส่วนตัวก็ตามการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ต้องเริ่มที่ตนเองก่อน โดยยึดหลักการวิเคราะห์และปรับปรุงตนเอง พัฒนาตนเอง ซึ่งการพัฒนาตนเองที่เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์นั้นมี 2 ลักษณะคือ 1) การพัฒนาลักษณะที่แสดงออกภายนอก เช่น การยิ้มแย้ม การทักทายผู้อื่น การแต่งกาย กิริยามารยาทต่าง ๆ เป็นต้น 2) การพัฒนาทางด้านจิตใจ เช่น การรู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น การมีความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลอื่น การมีความจริงใจ เป็นต้น (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2527 : 24 – 28)

ผู้วิจัยเป็นอาจารย์แนะแนวในโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เป็นเวลา 5 ปี ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำและเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนหญิงเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา ได้สัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ประจำวิชา อาจารย์ฝ่ายปกครอง นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 12 ห้องเรียนห้องเรียนละประมาณ 30 คน นักเรียนส่วนมากมีปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนและมีการปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับเพื่อน โดยเฉลี่ยห้องละ 8-10 คนเช่น นักเรียนไม่ทักทายเมื่อพบกัน ไม่ยิ้มแย้มแจ่มใสขณะคุยกับเพื่อน ใช้วาจาที่ไม่สุภาพ และไม่เหมาะสมในการกล่าวทักทาย ไม่กล่าวคำขอโทษ กล่าวคำขอบคุณ ไม่ให้กำลังใจกัน ไม่กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบผลสำเร็จ ไม่ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนเดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือ ไม่เป็นผู้ฟังที่ดี ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้ทำการวิจัยได้สังเกตพบว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นนักเรียนเก่านั้นไม่มีทักษะการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน และปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับเพื่อนนักเรียนใหม่ที่เข้าในปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนอื่น ๆ เช่นไม่ทักทาย ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากความคิดเห็นของตนเอง ใช้อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนนักเรียนเก่าในการเสนอความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ไม่รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากอาจารย์ประจำชั้น และประจำแต่ละวิชา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 110 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 22.78 ประสบปัญหาในด้านมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ได้แก่ ไม่ยอมรับรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ไม่สนใจความรู้สึกของกันและกัน ไม่แสดงความเห็นใจ ไม่พูดให้กำลังใจ พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้นักเรียนทำตัวห่างเหิน เฉยเมย มีความขัดแย้งกับเพื่อนบ่อย ๆ ทำให้สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนักเรียนไม่ดี ทำให้นักเรียนขาดความสามัคคี และส่งผลให้นักเรียนที่เป็นนักเรียนใหม่เกิดความวิตกกังวล เกิดความอึดอัดคับข้องใจ เบื่อหน่ายเป็นผลทำให้ปฏิบัติตนในลักษณะที่ต่อต้านฝ่าฝืนกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน มีมนุษย์สัมพันธ์ไม่ดีกับเพื่อน ลาออกกลางคันเพื่อไปเรียนสถาบันอื่น ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจให้ความสำคัญ พร้อมทั้งต้องการที่จะแก้ปัญหา และพิจารณาหาทางช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ทราบแนวทางการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่เหมาะสมและถูกต้องยิ่งขึ้น

ในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนนั้น สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม การใช้บทบาทสมมติ การจัดโปรแกรมฝึกมนุษยสัมพันธ์ การฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่มสัมพันธ์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์จะศึกษาและพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน โดยการใช้กลุ่มสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะว่ากลุ่มสัมพันธ์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่นักเรียนสามารถนำไปพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนได้ และเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน กล่าวคือ กลุ่มสัมพันธ์จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่สามารถจะพัฒนาตนเอง โดยร่วมกันคิดร่วมกันทำกิจกรรมและนำเหตุการณ์ ปฏิสัมพันธ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น และข้อสังเกตต่าง ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์จากกิจกรรมกลุ่มนั้น มาร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (ทศวร มณีศรีขำ. 2532 : 90)

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน และผลของการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะเป็นประโยชน์แก่ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะนำกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้พัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนในระดับอื่นต่อ ๆ ไป

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 จำนวน 110 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 ที่มีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 27 คน แล้วสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลองและสุ่มอย่างง่ายนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมทดลองมาจำนวน 24 คน จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน โดยกลุ่มทดลองจะเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่อยู่ในสภาพปกติ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ กลุ่มสัมพันธ์

3.2 ตัวแปรตาม คือ มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ การใช้วาจาที่สุภาพและเหมาะสมในการกล่าวคำทักทาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน สนใจความรู้สึกของกันและกัน แสดงความคิดเห็น และพูดให้กำลังใจกัน การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

2. กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิด ความไว้วางใจกัน การเปิดเผยตนเอง การตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เทคนิคที่ใช้ในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนคือ บทบาทสมมุติ เกม สถานการณ์จำลอง และการอภิปรายกลุ่ม โดยมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นมีส่วนร่วม เป็นขั้นที่นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการทำกิจกรรมในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดยผู้วิจัยคอยแนะนำและสร้างบรรยากาศ

2.2 ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้จากการที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น รู้จักตนเองดีขึ้น และสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

2.3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งนักเรียนสามารถนำหลักการนั้นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

2.4 ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มโดยร่วมกันอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะติชมร่วมกัน และผู้วิจัยประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มโดยสังเกตความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

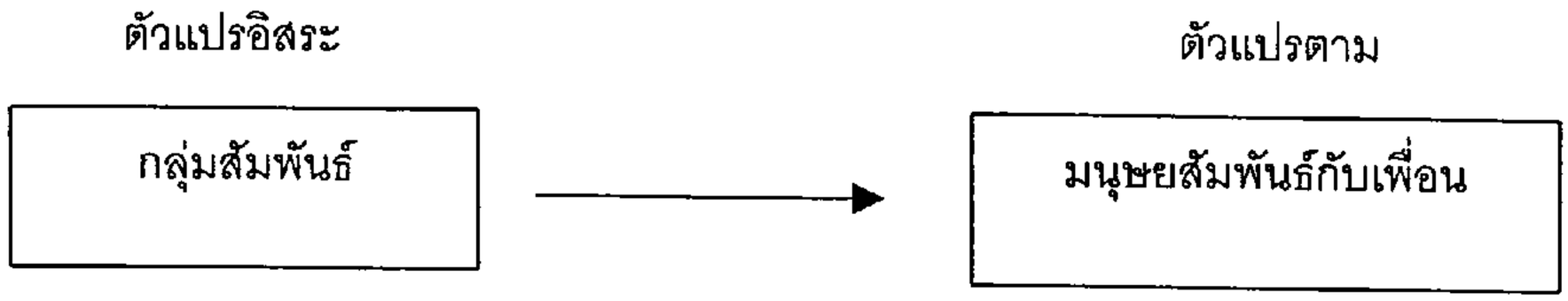

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีขึ้น หลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
   1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
   1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์
   2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์
   2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

1.1.1 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ พบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำว่า มนุษยสัมพันธ์ไว้ดังนี้

มนุษยสัมพันธ์ คือ หัวใจสำคัญของสุขภาพจิต ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีก็คือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างดีนั่นเอง แอดเลอร์ (Adler. 1929) ใช้คำว่า "ความสนใจสังคม" (Social Interest) หรือที่เขาใช้เป็นภาษาเยอรมันว่า Gemeinschaftsgefuhl แทนคำว่า "มนุษย์สัมพันธ์" สำหรับ บุคคลที่มีความสนใจสังคมตามทัศนะของ แอดเลอร์ (ธีระ ประพฤติกิจ. 2531 : 1 ; อ้างอิงจาก Adler. 1956) นั้น หมายถึง บุคคลที่สนใจในความสนใจของผู้อื่น มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ชอบสังคม ชอบให้ความร่วมมือ

เสถียร เหลืองอร่าม (2519 : 17) มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ความสัมพันธ์ ดังกล่าวนี้อาจเป็นการสร้างสรรค์ร่วมกันทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ส่วน วิจิตร อาวะกุล (2526 : 17) ได้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ว่า หมายถึงการติดต่อเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์อันจะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร ชนะมิตร จูงใจคน และการพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่แก่คนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ มายเออร์ (เจริญ โภคผล และอุดม บุญไพโรจน์. 2526: 13 ; อ้างอิงจาก Maier. 1987 : 16 – 25) ที่ให้ความหมายของ มนุษยสัมพันธ์ว่า หมายถึง การอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันอย่างเป็นสุข และ วิทยา เทพยา (2527 : 2)ได้กล่าวว่า

มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้เกิดความรักใคร่นับถือ ความจงรักภักดี ความร่วมมือและความสำเร็จ และ ฝน แสงสิงห์แก้ว (2526 : 9) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ วิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลป ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่บุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ นับถือ ความจงรักภักดี และความร่วมมือ นอกจากนี้ ชูชัย สมิทธิไกร และ สมชาย เตียวกูล (2530 : 6) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในเชิงสร้างสรรค์อันจะก่อให้เกิดภาวะที่เป็นสุขทั้งกับตนเองและผู้อื่น

จากความหมายของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น การเสริมสร้างสัมพันธภาพกับบุคคล เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันโดยมีลักษณะสำคัญรักใคร่นับถือ ร่วมมือ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

1.1.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

วิจิตร อาวะกุล (2526 : 35) กล่าวว่า หลักพื้นฐานทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์ คือ การเข้าใจตนเองและเข้าใจบุคคลอื่น รวมทั้งการทำให้ผู้อื่นเข้าใจตัวเราไปในทางที่ดีและสิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจธรรมชาติมนุษย์

ในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์นั้น ตามแนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Psychology) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้ (พรเทพ ช้อยหิรัญ. 2532 : 27 –30 ; อ้างอิงจาก Stein: 1972 : 24 –30)

1. มนุษย์มีคุณค่าและมีความดีอยู่ในตนมาแต่กำเนิด

2. มนุษย์สามารถที่จะรับรู้ประสบการณ์ที่ตนได้รับเกี่ยวกับตนเองและโลกภายนอกตามความเป็นจริง

3. ความต้องการเชิงวิทยาของมนุษย์ อันได้แก่ ความรัก (Love) ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belonging) ความต้องการสร้างสรรสิ่งใหม่ ๆ (Creativity) และความต้องการบรรลุถึงสัจจการแห่งตน (Self – Actualization) เป็นความต้องการที่มีมาแต่กำเนิดเช่นเดียวกับความต้องการเชิงสรีรวิทยา

4. ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ ควรจะศึกษาโดยใช้มนุษย์มิใช่ใช้สัตว์อื่น ๆ มาเป็นหลักสำคัญในการศึกษาและควรจะศึกษามนุษย์ในลักษณะส่วนรวมทั้งหมด (As a whole)

5. แม้ว่ามนุษย์จะได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในอดีต และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน แต่มนุษย์ก็มีแหล่งประโยชน์ที่จะใช้สำหรับการตัดสินใจและการเลือก โดยไม่จำเป็นต้องกระทำเหมือนอดีตที่ผ่านมา การตระหนักรู้ในตนเอง (Self – Awareness) จะเป็นสิ่งที่เขาใช้ในการตัดสินใจ

6. ทัศนคติ ค่านิยม และเป้าหมาย อันเป็นคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์แตกต่าง จากสัตว์อื่น ๆ จะเป็นสิ่งที่ร่วมชี้นำเกี่ยวกับการเลือก การตัดสินใจ ซึ่งจะสะท้อนถึงปรัชญาชีวิตของบุคคลนั้น

7. มนุษย์แต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตนเองเป็นพิเศษ

มาสโลว์ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2524 : 175 ; อ้างอิงจาก Maslow. 1967) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เกิดจากแรงจูงใจในการค้นหาเป้าหมายที่ทำให้ชีวิตของเขาได้รับความสมปรารถนา และได้รับในสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง ซึ่งในเรื่องความปรารถนาหรือความต้องการของมนุษย์นั้น มาสโลว์ กล่าวว่า มีอยู่ 2 ประเภทคือ ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) และความต้องการภายหลัง (Metaneeds) โดยความต้องการขั้นพื้นฐานนั้นจะมีความสำคัญเป็นลำดับก่อนหลัง จากขั้นต้นไปถึงขั้นสูงสุด 5 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการที่เกิดจากแรงผลักดันภายใน เพื่อความจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการขับถ่าย ความต้องการทางเพศ ฯลฯ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เช่น ความต้องการความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ฯลฯ

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging needs) เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการเป็นสมาชิกของสังคม ความต้องการความรักจากคนอื่นและพร้อมที่จะรักคนอื่น ฯลฯ

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีชื่อเสียง (Esteem needs) เช่น ความต้องการได้รับการยกย่องสรรเสริญ การมีชื่อเสียง ฯลฯ

ขั้นที่ 5 ความต้องการการยอมรับในความสามารถ (Self – Actualization needs) เป็นความต้องการความเข้าใจ และการยอมรับความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สำหรับความต้องการภายหลัง เช่น ความภูมิใจ ความดี ความสวยงาม ความมีระเบียบวินัย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นต้น จะไม่มีการแบ่งความสำคัญ เป็นสำคัญก่อนหลัง ทุก ๆ เรื่องจะมีความสำคัญเท่าเทียมกันหมด

ส่วน สมพงษ์ เกษมสิน (2513 : 473) กล่าวว่า การที่มีมนุษยสัมพันธ์หรือเข้ากับบุคคลได้นั้นควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคน 3 ประการได้แก่ ความต้องการของคน ความแตกต่างระหว่างบุคคล และตัวเราเอง

ความต้องการของคนพอจะแยกออกได้เป็น 3 ประการตามแนวคิดของ ฟลิปโป (สมพงษ์ เกษมสิน. 2513 : 473 ; อ้างอิงจาก Flippo. 1966 : 354 - 355) ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางด้านร่างกายนี้ มนุษย์ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ ความต้องการทางด้านร่างกายที่สำคัญ ๆ ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศหายใจ การพักผ่อน การถ่ายเทของเสียออกจากร่างกาย ที่อยู่อาศัยและความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการทางสังคม มนุษย์มีความต้องการทางสังคมไม่เหมือนกัน แต่ส่วนใหญ่มีความต้องการดังนี้คือ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นเอาอกเอาใจ ต้องการให้ผู้อื่นรักใคร่ และต้องการที่จะให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3. ความต้องการเห็นตนเองสำคัญ ได้แก่ ความต้องการให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญชมเชย ต้องการควบคุมผู้อื่น ใช้อิทธิพลหรือออกคำสั่งให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ต้องการเป็นอิสระ ต้องการเสรีภาพ และต้องการที่จะประสบความสำเร็จต้องการที่จะเป็นตามที่ตนเองอยากเป็น

1.1.3 องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์

ชูชัย สมิทธิไกร และสมชาย เตียวกุล (2530 : 6 – 10) กล่าวว่ามนุษยสัมพันธ์เป็นคุณลักษณะ และเป็นความสามารถที่เรียนรู้และพัฒนาได้ โดยการเรียนรู้และพัฒนาดังกล่าวจะต้องครอบคลุมองค์ประกอบพื้นฐาน 2 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านจิตใจ ได้แก่ การมองเห็นและยอมรับในคุณค่า ความสามารถความดีงามทั้งของตนเองและผู้อื่น การให้แต่ละคนได้แสดงความเป็นตัวของตัวเองโดยไม่ชี้นำการกระทำให้บุคคลอื่น พร้อมที่จะส่งเสริมแต่ละบุคคลได้เติบโตงอกงามและพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดของแต่ละบุคคล

2. องค์ประกอบด้านการแสดงออก ได้แก่ การแสดงออกซึ่งความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล

1.1.4 การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์

โรเจอร์ส (วัชรี ธุวะคำ. 2525 : 56 – 62 ;อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยคน การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเอง ดังนี้

1. มีทัศนคติต่อตนเองว่า ตนเป็นคนที่มีค่าควรแก่การไว้วางใจ น่าเชื่อถือ และมีความมั่นคง เช่น ตรงต่อเวลา รักษาคำพูด ไม่เปิดเผยความลับของผู้อื่น เป็นต้น

2. สามารถสื่อความหมายให้ตรงกับความรู้สึกนึกคิด โดยเริ่มต้นจากการฝึกตนเองให้มี

ความรู้สึกไวต่อความต้องการของผู้อื่น และในขณะเดียวกันก็ยอมรับความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง

3. ปล่อยใจให้มีความรู้สึกคล้อยตามผู้อื่นไปในทางที่ดี เช่น ซาบซึ้งในความใส่ใจ ความน่ารักน่าสนใจของผู้อื่น ใส่ใจต่อความน่าเคารพนับถือของผู้อื่น มีความอบอุ่นใจที่อยู่ใกล้ชิดกับคนอื่น ๆ เป็นต้น

4. มีจิตใจเข้มแข็ง เป็นตัวของตัวเอง ไม่ตกเป็นทาสอารมณ์ ขณะเดียวกันก็เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นด้วย

5. เคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นคนของผู้อื่น คือมั่นใจว่าผู้อื่นไม่ต้องพึ่งพิงเราตลอดไปและตัวเราก็พร้อมที่จะปล่อยให้เขาเป็นในสิ่งที่เขาอยากจะเป็น ไม่บีบบังคับให้ผู้อื่นตัดสินใจตามเรา

6. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือพยายามเข้าใจผู้อื่นให้มากที่สุด

7. ยอมรับผู้อื่นในทุกอากัปกิริยาที่เขาแสดงต่อเรา

8. ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมที่จะลดท่าที ที่มีผลต่อความรู้สึกของผู้อื่น

9. ไม่ประเมินหรือตัดสินบุคคลที่เราติดต่อสัมพันธ์ แต่แสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ในลักษณะของเหตุผลและผลของการกระทำ

10. มีความเชื่อมั่นว่าทุกคนพัฒนาได้

นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงหลักในการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้อีกหลายท่าน ผู้วิจัยจะขอนำมากล่าวในสิ่งที่น่าสนใจและเป็นส่วนสำคัญ ดังนี้

อัมพิกา ไกรฤทธิ์ (2522 : 13 –15) ได้กล่าวถึงเทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีว่า จงยิ้มแย้มแจ่มใส ใช้วาจาไพเราะ ยกย่องชมเชยอย่างสุจริตใจ เป็นนักฟังที่ดี และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงใจ ซึ่งสอดคล้องกับ คาร์เนกี (อรุณ รักธรรม. 2522 : 45 ; อ้างอิงมาจาก Carnegie. n.d.) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ดีนั้นเกิดจากการให้ ซึ่งการให้นั้นอาจเป็นอะไรก็ได้ เช่น การยิ้ม การยกมือไหว้ หรืออาจจะเป็นวัตถุหรือสิ่งของ จงเป็นนักฟังที่ดี และให้ความสนใจผู้อื่น ส่วนวีรยุทธ วิเชียรโชติ (2524 : 37 –38) กล่าวว่า ผู้หวังสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นให้ได้ผลดีจะต้องกระทำตามในลักษณะดังนี้คือ สุภาพอ่อนโยน รู้จักทักทาย ยิ้มแย้ม เป็นกันเอง ให้ความสนใจและเข้าใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และวิจิตร อาวกุล (2526 : 51 – 52) ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นว่า จงยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยที่เขาไม่ต้องขอร้อง ให้ความร่วมมือในการทำงาน อ่อนน้อมถ่อมตนและมีความจริงใจ เช่นเดียวกับพรรณราย ทรัพยประภา (2527 : 29 – 30) ได้กล่าวถึงบัญญัติสิบประการที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์มีดังนี้คือ การพูดทักทายผู้อื่น ยิ้มให้ผู้อื่น เรียกชื่อเขาให้ความเป็นมิตรช่วยเหลือ พูดและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความจริงใจ มีความสนใจอย่างแท้จริงต่อผู้อื่น มีความอ่อนน้อมต่อ

คำติชม มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น มีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการผู้อื่น มีอารมณ์ขัน มีความอดทนและมีความถ่อมตน

1.2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

1.2.1 งานวิจัยในประเทศ

ทิศนา เทียนเสม (2515 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแบบอย่างการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์แก่นักเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย (A Modeling for Preservice Teaching Training in Human Relation of Thailand) โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์ 5 ด้าน คือ ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทักษะในการใช้วิจารณญาณตัดสินใจและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทักษะในการวิจารณ์ และทักษะในการพัฒนาตนเองเพื่อรู้จักตนเองให้ดีขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาทักษะทั้งห้าด้านนี้ได้

ศรีกัลยา รักษาสัตย์ (2526 : 75-76) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของนิสิตปริญญาโท โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ทำรายงานถึงสภาพปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของตน เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิชามนุษยสัมพันธ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2522 – 2524 จำนวน 90 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่มีเพื่อนร่วมงานที่มีปัญหาจะมีปัญหามนุษยสัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีลักษณะเพื่อนร่วมงานที่ไม่มีปัญหา และยังพบว่าหน่วยงานที่มีผู้บริหารแบบอัตตาธิปไตย และแบบเสรีนิยมมีปัญหามนุษยสัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีผู้บริหารแบบประชาธิปไตย

ลาวัลย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 52 – 56) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2528 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ชูชัย สมิทธิไกร และสมชาย เตียวกุล (2530 : 42 – 47) ได้ศึกษาผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2528 ซึ่งอาสาสมัครเข้าร่วมกลุ่มจำนวน 72 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์เป็นเวลา 20 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนจากการทำแบบสำรวจทัศนคติส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยเฉพาะ ในด้านการนับถือตนเองและด้านการมีทัศนคติต่อมนุษย์ในแง่ดี

อัจนา ศรีสุรพล (2535 : 63 – 67)ได้ศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า ภายหลังจากการทดลอง นักศึกษาที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและนักศึกษาที่ได้รับการฝึกกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุนีย์ ชุ่มจิต (2523 : 72 – 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเขาวัง จังหวัดเพชรบุรี และ โรงเรียนเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำนวน 132 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการแสดงบทบาทสมมุติมีทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

1.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เบทส์ (Bates. 1979 : 5443 – A) ได้ศึกษาผลของการฝึกทักษะติดต่อระหว่างบุคคลที่มีการติดต่อระหว่างบุคคล โดยเก็บข้อมูลจากผู้ขายตามร้านของชำ กลุ่มทดลองมีจำนวน 8 คน และได้รับการฝึกทักษะการติดต่อระหว่างบุคคลจำนวน 12 ครั้ง ทักษะที่ฝึก คือ การแนะนำตนเอง และพูดเล็กน้อย การขอความช่วยเหลือและการวิจารณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนกลุ่มควบคุมเพียงแต่มีส่วนร่วมในการประเมินผล จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะการขอความช่วยเหลือสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ด้านการแนะนำตนเองและพูดเล็กน้อยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เกลส (Glaess. 1966 : 113 –A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหอพักหญิงของวิทยาลัย กลุ่มทดลองจำนวน 9 คน ถูกเลือกโดยเพื่อนโดยใช้วิธีสังคมมิติ และจะเป็นผู้ร่วมงานในหอพัก เป็นผู้ริเริ่มดำเนินโปรแกรมต่าง ๆ ในหอพัก ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 9 คน เลือกโดยการลงมติจากเพื่อน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมซึ่งสร้างขึ้นเพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองมีการเพิ่มในด้านความเป็นมิตร ทัศนคติในด้านบวกต่อเพื่อน มีความพอใจในการใช้ชีวิตปีสุดท้าย ในวิทยาลัย การมีส่วนร่วมในกลุ่มใหญ่และการแสดงถึงบุคลิกที่ไม่คุ้นเคยกับบุคคลอื่นลดลง

คอนเนอร์ (Conner. 1968 : 447 – A) ได้ศึกษาพัฒนาความเข้าใจตนเอง และผู้อื่นของนักศึกษาจำนวน 83 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน กลุ่มควบคุม 43 คนโดยกลุ่มทดลองได้จัดโปรแกรมในชั้นเรียนเป็นเวลา 17 สัปดาห์ ประกอบด้วยกิจกรรม แบบฝึกหัด และการสอน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีการพัฒนาความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่นมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อาห์มาและฮูด (Ahma And Hood . 1984 : 498 - 502) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยไอโอวา ปีการศึกษา 1977 – 1981 กลุ่มตัวอย่าง 1968 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสำรวจสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไมน์และเจนเซน (Mines-Jensen Interpersonal Relationships Inventory : MJIRI) แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ความอดทน และคุณภาพของสัมพันธภาพ ผลปรากฏว่า นักศึกษามีการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

จากผลการวิจัยต่างประเทศและในประเทศพบว่า การใช้กลุ่มสัมพันธ์เช่น การฝึกทักษะการติดต่อระหว่างบุคคล หรือการใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถพัฒนาเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ เช่น การรู้จักขอความช่วยเหลือ การติดต่อกับบุคคลอื่น การมีอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับการติดต่อกับคนอื่นดีขึ้น และการมีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น ซึ่งทำให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อบุคคลอื่น ตลอดจนมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

2.1.1 ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์มีผู้ให้ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

เจนกินส์ (Jenkins. 1950 : 54-60) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์หมายถึง กระบวนการกลุ่ม บทบาทของกลุ่ม รวมทั้งบทบาทของบุคคล

คาร์ทไรท์ และแซนเดอร์ (Cartwright and Zander. 1968: 4) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ 3 ประการ คือ (1) กลุ่มสัมพันธ์หมายถึง อุดมการณ์ทางการเมืองแบบหนึ่ง (A Sort of Political Ideology) ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่กลุ่มควรจัดดำเนินการให้มีขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นผู้นำในแบบประชาธิปไตย ซึ่งลักษณะของกลุ่มจะเป็นแบบ ทุกคนในกลุ่มมีความเท่าเทียมกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้นำหรือผู้ตามในกลุ่ม (2) กลุ่มสัมพันธ์ ประกอบด้วยเทคนิคต่าง ๆ เช่น การ แสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) การอภิปรายตามรหัส 66 (Buzz Sessions)

การสังเกต (Observation) การให้ข้อมูลย้อนกลับของกระบวนการกลุ่ม (Feedback of Group Process) และการตัดสินใจของกลุ่ม (Group Decision) ซึ่งเทคนิคต่าง ๆ เหล่านี้ ใช้กันอย่างกว้างขวางในการอบรมเพื่อปรับปรุงทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ (3) กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง สาขาวิชาที่ว่าด้วยการสอบสวน สืบสวน (A Field of Inquiry) ซึ่งกระทำไปเพื่อให้ทราบธรรมชาติของกลุ่มต่าง ๆ

ทศวร มณีศรีขำ (2539 : 30) กล่าวว่า ความหมายของกระบวนการกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์ที่สื่อให้เข้าใจได้ร่วมกันคือ วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนและกลุ่ม ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ว่าคนหรือกลุ่มคนมีอิทธิพลต่อกันอย่างไร และทำอย่างไรจึงจะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำงานร่วมกันได้ดี และได้ผลงานที่ดี

ทองเรียน อมรัชกุล (2530 : 27) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์หมายถึง แรงปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม (Interacting Forces) ซึ่งแรงต่าง ๆ เหล่านี้จะรวมตัวกันและดำเนินการเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของกลุ่ม

ทิศนา แขมมณี (2522 : 1) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นวิทยาการแขนงหนึ่งซึ่งพยายามศึกษาเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มคน เพื่อให้ได้ซึ่งความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน อันจะเป็นประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์และการปรับปรุงการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื้อหาเรื่องกลุ่มสัมพันธ์มีให้ศึกษามากมาย เช่น เรื่องธรรมชาติของคน มนุษย์พฤติกรรม ธรรมชาติของกลุ่ม ลักษณะการรวมตัวของกลุ่มแรงผลักดันต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม บทบาทสมาชิกกลุ่ม กระบวนการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้น

ราตรี ทาผัด (2532 : 11) ได้นิยามความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง เทคนิคและสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในความร่วมมือกันทำกิจกรรม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและกลุ่มในการปรับปรุงพัฒนาตนเองและกลุ่มต่อไป

แฮโรลด์ (Herrold. 1950 : 492 – 504) ได้ให้ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ว่า เป็นกระบวนการให้บุคคลรวมตัวกันเข้ามาเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีความมุ่งหมายแน่นอน

จากความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ที่กล่าวข้างตนสรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนและกลุ่มคนในการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อแก้ปัญหา ปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.1.2 จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์

แทรกเลอร์ และนอร์ท (ไพโรจน์ ปานอยู่ . 2536 : 8 ; อ้างอิงจาก Traxler and North. 1957 : 20) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อให้ความรู้และให้การอบรมแก่บุคคล เพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนหรือในมหาวิทยาลัย เช่น การจัดโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาคารสถานที่ และอาณาบริเวณของโรงเรียน รายวิชาที่ต้องเรียน ระเบียบประเพณีของสถาบัน บริการต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนั้นการแนะแนวกลุ่มในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า การศึกษา อาชีพ มารยาท ศีลธรรมจรรยา และเรื่องราวที่เกี่ยวกับส่วนตัวและสังคมอื่น ๆ ก็นับว่าเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายให้บุคคลปรับตัวให้เข้ากับการศึกษา อาชีพ และสังคมทั้งสิ้น

2. เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตร เช่น การจัดการแนะแนวกลุ่มในโรงเรียนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการเรียน การใช้ห้องสมุดศึกษาอาชีพ สังคม หรือเรื่องส่วนตัวต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน ตลอดถึงการจัดกิจกรรมนักเรียนในรูปของชมรม สภานักเรียน เป็นต้น

3. เพื่อเป็นรากฐานในการนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากกลุ่มอาจมีปัญหาเฉพาะตัวที่ไม่อาจแก้ไขได้ในกลุ่ม หรือค้นพบปัญหาเฉพาะที่ตนต้องการความช่วยเหลือโดยเฉพาะ ก็จะเป็นโอกาสที่จะช่วยให้บุคคลผู้นั้นได้ขอพบผู้ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลต่อไป

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษาความเจริญงอกงามทั้งของบุคคลและของกลุ่ม ขบวนการของกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาส่วนตัว พบหนทางที่จะช่วยให้ปรับตัวและสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ตนได้ เช่น กิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักเรียน เป็นต้น

2.1.3 ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

พรรณพิศ วาณิชย์การ (2528 : 135) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การพูดจาสื่อความหมายต่อกันและกัน การปฏิบัติร่วมกันในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และ

นักจิตวิทยาสังคมได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ ลูวิน (Kurt Lewin) ได้เน้นในเรื่องของการพึ่งพาอาศัยกันและกัน (Interdependence) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของบุคคลในกลุ่มทุกคน ทุกคนจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กันทั้งในด้านการงานและตัวบุคคล จะขาดบุคคลใด บุคคลหนึ่งในกลุ่มไม่ได้ ส่วน เครช (Krech) และ ครัช์ทฟิลด์ (Crutchfield) ได้เน้นความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจ (Psychological Relationship) ความเป็นกลุ่มจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องหมายถึงบุคคลในกลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจต่อกันและกัน นอกจากนี้ กิลลิน (Gillin) เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่เห็น

ความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกันและกัน แต่เขาได้เน้นเรื่องความสนใจร่วมกันของบุคคลในกลุ่ม ถ้าบุคคลในกลุ่มมีความสนใจร่วมกันก็จะเป็นพลังที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่เป็นพวกเดียวกัน (We-Feeling) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มอย่างชัดเจน ส่วนแคทเทล (Cattell) มีความเห็นว่า ความเป็นกลุ่มจะเกิดขึ้นได้นั้น บุคคลในกลุ่มจะต้องมีความพอใจที่จะอยู่ร่วมกัน เนื่องจากการอยู่ร่วมกันได้สนองความต้องการของบุคคลในกลุ่ม และแคทเทล ยังได้เน้นจุดมุ่งหมายร่วมกันด้วย

2.1.4 หลักการเรียนรู้ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ทิศนา แขมมณี (2522 : 199 – 200) ได้กล่าวถึงหลักการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ในความหมายของทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ว่า คือ หลักการศึกษาที่เน้นหรือให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีผลต่อกันและกัน ทั้งนี้โดยยึดหลักการเรียนรู้บางประการดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของตน

2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ จึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้นมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญหากผู้เรียนมีความเข้าใจ และมีทักษะในเรื่องนี้แล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ

5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้

2.1.5 เทคนิคและวิธีการของกลุ่มสัมพันธ์

ทองเรียน อมรัชกุล (ไพโรจน์ ปานอยู่. 2536 : 13 ; อ้างอิงจาก ทองเรียน อมรัชกุล 2523 : 31) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นชุดของเทคนิคที่มุ่งเสริมทักษะเกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์ และเปลี่ยนเจตคติทั้งพฤติกรรมของบุคคลเพื่อความสำเร็จของกลุ่มโดยมีขอบข่าย ดังนี้

1. ความไวในการรับรู้ประสาทสัมผัส และการหาสมมติฐาน และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินการ

2. การฝึกทักษะโดยเปิดโอกาสให้ทำจริงทั้งในแง่ทักษะการค้นหาสมมติฐาน และ

ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินการ

3. การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยให้ความรู้และทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสิ่งที่เกี่ยวกับการฝึกดังกล่าวข้างต้น

4. ให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาและอารมณ์ อันมีอิทธิพลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลง

5. การวางแผนการปรับความรู้ที่ได้เพื่อนำไปใช้จริง ๆ ภายหลังฝึกอบรม

ทิศนา แขมมณี กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีมีอยู่หลายวิธีดังนี้

1. เกม (Game) ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาตามที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role – Play) วิธีการนี้ยังมีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนเข้าสวมบทบาทนั้นแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้น่าสนใจ และน่าติดตามอีกด้วย

3. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นและมีปฏิกิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่ได้รับ

4. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้กรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงนำมาดัดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้โอกาสการเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน

5. ตัวละคร (Acting or Dramatization) คือ วิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทที่เรียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมตามที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีการนี้เป็นวิธีที่ช่วยทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในกรณีที่จะเข้าใจในความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้มีส่วนเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจกัน และ

การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกันจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

6. กลุ่มย่อย (Small Group) วิธีการใช้กลุ่มย่อยในการสอนนี้เป็นวิธีการที่ใช้กันมานานแล้ว อาจจะเป็นเพราะเล็งเห็นแล้วว่าเป็นประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียน กลุ่มย่อยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีสวนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การใช้กลุ่มย่อยมีหลายวิธีต่าง ๆ กัน แล้วแต่ผู้จัดจะคิดได้ที่นิยมใช้มากก็มี Brainstorming , Philips 66 , Bull Session , Fishbowi Technique และ Buzz Group เหล่านี้เป็นต้น

2.1.6 ลำดับขั้นการเรียนรู้ของกลุ่มสัมพันธ์

เยาวพา เดชะคุปต์ (2522 : 228 – 231) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้กลุ่มสัมพันธ์ไว้ 4 ระยะ ดังนี้ คือ

1. ระยะมีส่วนร่วม ระยะนี้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือแสวงหาสิ่งที่ต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผลของการเรียนรู้นั้นเกิดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกลุ่ม ความรู้สึกที่จะเกิดขึ้นนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาได้เป็นอย่างดี และช่วยให้จำเนื้อหาได้นาน

1.3 การมีส่วนร่วมทางปัญญาหรือสมอง ได้แก่ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง หรือประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อผู้เรียน เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์เรียนรู้ทันทีหลัง

จากที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมไปแล้ว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองดีขึ้น

3. ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้ค้นพบจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วนำมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองได้ การนำไปประยุกต์นั้นทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต เพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ตลอดจนช่วยในการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. ระยะการประเมิน ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนและของกลุ่ม

ทศวร มณีศรีขำ (2539 : 30) กล่าวว่า ความหมายของกระบวนการกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์ที่สื่อให้เข้าใจได้ร่วมกันคือ วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนและกลุ่ม ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ว่าคนหรือกลุ่มคนมีอิทธิพลต่อกันอย่างไร และทำอย่างไรจึงจะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำงานร่วมกันได้ดี และได้ผลงานที่ดี จากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกันกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

นอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522 : 23) ได้กล่าวถึงระยะพัฒนาของกลุ่มว่า เมื่อสมาชิกเริ่มเข้ากลุ่มอาจพบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกในกลุ่มนั้นมีความแตกต่างจากที่เข้ากลุ่มได้เป็นเวลานานทั้งนี้เพราะว่าการที่จะทำให้กลุ่มเป็นกลุ่มที่สมบูรณ์นั้นต้องอาศัยเวลาในการพัฒนากลุ่มซึ่งจะต้องผ่านระยะต่าง ๆ 4 ระยะคือ

1. ระยะที่บุคคลแต่ละคนมีการแข่งขัน และมีศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง
2. ระยะของความขัดแย้ง และความคับข้องใจ
3. ระยะที่กลุ่มมีความสามัคคี
4. ระยะที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

จากหลักการที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้เกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง การเข้ากลุ่มสัมพันธ์ จะทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ การอภิปรายร่วมกัน เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน การประเมินผล การเรียนรู้ตามทฤษฎี กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ถือว่าผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม จากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกันกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

2.1.7 ประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์

สิริวรรณ ศรีพหล (2536 : 244 – 225) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดทัศนคติที่ดี และถูกต้องเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันว่า การทำงานจะต้องทำงานเป็นกลุ่มจึงประสบความสำเร็จ คนเราจะทำงานโดยโดดเดี่ยวเสมอไปไม่ได้

2. เป็นการฝึกและให้ทัศนคติแก่ผู้เรียนว่าบุคคลอื่น ๆ มีค่าเสมอกัน ต้องให้การยอมรับและเคารพความเป็นคนของผู้อื่น ทั้งในด้านความคิดและการกระทำโดยไม่ยึดถือหรือมองตนเองเป็นศูนย์กลาง

3. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจ และเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาททั้งของตนเองและสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ เช่น บทบาทในการเป็นผู้นำ หรือบทบาทในการเป็นผู้ตาม เป็นต้น

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกทักษะทางสังคม หรือการมีมนุษย์สัมพันธ์กับผู้อื่น

5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพราะการเป็นสมาชิกของกลุ่มย่อมได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ การเรียนโดยการฝึกปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์โดยตรง

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในด้านความคิดร่วมกับกลุ่ม เช่น ทักษะในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ เป็นต้น

7. เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ เพื่อเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เช่น การยอมรับมติของกลุ่ม เป็นต้น

8. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยทั้งในด้านความคิด และการกระทำ

9. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อกลุ่ม เช่น การที่กลุ่มยอมรับความคิดเห็นของเขา การที่กลุ่มเปิดโอกาสให้เขาแสดงความคิดเห็นกล้าพูด กล้าตัดสินใจ ซึ่งทักษะดังกล่าวจะทำให้เกิดความมั่นใจต่อมา

10. สร้างค่านิยมในเรื่องของความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ทางด้านสังคมมากกว่าทางด้านจิตใจ แต่ถ้าจะให้กลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งเสริมการพัฒนาแต่ละบุคคลให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเราต้องให้ความสำคัญของกระบวนการทางด้านจิตใจ แต่ถ้าจะให้กลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้นและส่งเสริมการพัฒนาแต่ละบุคคลให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เราต้องให้ความสำคัยของกระบวนการทางด้านจิตใจเท่า ๆ กับกระบวนการทางด้านสังคมที่เน้นงาน

ก 23668 63

นอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 15 – 19) ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มว่า นอกเหนือจากความสำเร็จของกิจกรรมที่ทำแล้วกิจกรรมกลุ่มยังมีคุณค่าด้านอื่น ๆ อีก ได้แก่

1. คุณค่าในด้านการพัฒนา (Developmental Values) เช่นการสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม การพัฒนาการด้านทัศนคติ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคมคุณค่าด้านอาชีพตลอดจนความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ

2. คุณค่าในด้านการวิจัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่มเมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่ม จะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนทำให้ได้รับความเข้าใจเป็นอย่างดีในตัวผู้เรียน

3. คุณค่าในด้านการบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคลนั้นจะมีคุณค่าต่อการบำบัดได้เป็นอย่างดีในโรงพยาบาล คลินิคจะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้ในการรักษาคนไข้ โดยการทำบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียนผู้เรียนที่มีปัญหาเพียงเล็กน้อยจะได้ประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การแก้ปัญหาทางอารมณ์ การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) การเข้าร่วมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้

สรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ซึ่งยึดหลักของปฏิสัมพันธ์นั้น กลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์โดยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Activity) ปฏิสัมพันธ์จะเป็นปฏิสัมพันธ์ทุก ๆ ด้าน คือ ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Interaction) ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction) ปฏิสัมพันธ์ทางจิตใจ (Emotional Interaction) และกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำผ่านการปฏิสัมพันธ์นี้ จะก่อให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก (Sentiment) ขึ้น ส่วนการจัดกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และการฝึกอบรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ครั้งนี้ ก็เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและเสริมสร้างบุคลิกภาพให้เกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น แก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกัน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

2.2.1 งานวิจัยในประเทศ

อัจนา ศรีสุรพล (2534 : 64 – 65) ได้ศึกษาผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต พบว่า ในระหว่างการฝึกกลุ่มสัมพันธ์นักศึกษามีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มได้อย่างเต็มที่ นักศึกษามีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ

ตนเองและผู้อื่น ได้ปฏิบัติงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ สามารถพัฒนาบุคลิกภาพให้เกิดความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น สามารถแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสัมพันธ์ในการทำงาน การเรียน และการอยู่ร่วมกัน ทำให้บุคคลมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

คมสันต์ พุ่มพงษ์ (2536 : 233) ได้ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าไม้ จังหวัดชัยนาท จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนสูงขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อังศุธร ถิ่นหลวง (2542 : 108) ได้ศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดภาษี กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 52) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น

2.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

บาร์รอน (Barron. 1993 : 4393 B) ได้ศึกษาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการทำงานคนเดียว โดยให้กลุ่มตัวอย่างทดลองทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพทั้งในด้านบุคคลและกลุ่มด้วยระยะเวลาอันสั้นในมหาวิทยาลัยเดอร์บิว ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมจะทำให้การดำเนินงานสำเร็จได้อย่างน่าเชื่อถือได้แตกต่างกับการทำงานคนเดียว เนื่องจากการทำงานเป็นทีมจะมีประโยชน์ในด้านการวางแผนการแสดงความคิดเห็นร่วมกันตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การทำงานเป็นทีมทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ เพราะมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ ความพยายามในการที่จะพิจารณาแก้ไขปัญหาโดยการให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การเปิดเผยความรู้สึกของตนเอง การสื่อสาร ความร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เบิร์คเฮาเซอร์ (Birkhauser. 1985 : 103) ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาอัตมโนทัศน์ของนักเรียนได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ความรับผิดชอบ พฤติกรรมกล้าแสดงออก การพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งทักษะทางสังคมที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 จำนวน 110 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 ที่มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 27 คน แล้วสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลองและสุ่มอย่างง่ายนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมทดลองมาจำนวน 24 คน จากนั้นมีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเพื่อแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน โดยกลุ่มทดลองจะเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่อยู่ในสภาพปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน
2. โปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนตามลำดับขั้นดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

1.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์ ของ พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532 : 73 - 78) และแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์ของ อัจนา ศรีสุรพล (2535 : 77- 80)

1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ได้แก่ การใช้วาจาที่สุภาพและเหมาะสมในการกล่าวคำทักทาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน สนใจความรู้สึกของกันและกัน พูดให้กำลังใจกัน การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์

1.4 นำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน จำนวน 30 ข้อที่สร้างขึ้นไปให้ศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์และผศ.ดร.นันทนา วงศษ์อินทร์ พิจารณาว่าข้อความในแบบสอบถามที่สร้างขึ้นว่าสามารถวัดได้ตรงตามลักษณะต่างๆตามนิยามศัพท์เฉพาะของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้หรือไม่แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะ

1.5 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน โดยนำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 คน แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ รวมคะแนนของแต่ละคนแล้วเรียงลำดับคะแนนจากสูงไปต่ำ แล้วตัดคะแนน 25 เปอร์เซนต์สูงและ 25 เปอร์เซนต์ต่ำ มาวิเคราะห์รายข้อโดยใช้ t - test แล้วคัดเลือกที่มีค่าอำนาจของแบบสอบถามจำแนกได้ข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ

1.6 หาค่าความเชื่อมั่นแอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .9774

1.7 นำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่ได้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการทดลองต่อไป

1.8 ลักษณะแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert Type) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ประกอบไปด้วยข้อความที่เป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ด้าน การใช้วาจาที่สุภาพและเหมาะสมในการกล่าวคำทักทาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน สนใจความรู้สึกของกันและกัน แสดงความคิดเห็น และพูดให้กำลังใจกัน การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์

เกณฑ์การตรวจการให้คะแนน

แบบสอบถามแต่ละข้อมีเกณฑ์การตรวจการให้คะแนนดังต่อไปนี้

ข้อความทางบวก

5	คะแนน	หมายถึง	สถานการณ์นั้นตรงกับการกระทำหรือพฤติกรรมของนักเรียนจริงที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	สถานการณ์นั้นตรงกับการกระทำหรือพฤติกรรมของนักเรียนค่อนข้างจริง
3	คะแนน	หมายถึง	สถานการณ์นั้นตรงกับการกระทำหรือ

			พฤติกรรมของนักเรียนจริงในระดับปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	สถานการณ์นั้นเป็นจริงน้อยเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมของนักเรียน
1	คะแนน	หมายถึง	สถานการณ์นั้นไม่จริงเลยเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมนักเรียน

ข้อความทางลบ ให้คะแนนตรงข้ามกับข้อความทางบวก

เกณฑ์การแปลความหมาย

แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

คะแนน	การแปลความหมาย
3.661 – 5.00	มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนมาก
2.331 – 3.660	มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง
1.00 - 2.330	มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนน้อย

ตัวอย่างแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงมากน้อยเพียงใดเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมของนักเรียน แล้วขีดเครื่องหมาย / ในช่องที่นักเรียนเลือก

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริงปานกลาง	ปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย						
1	เวลาฉันพบเพื่อนฉันจะกล่าวทักทายโดยใช้วาจาที่สุภาพกับเพื่อน ๆ ก่อน					
2	ฉันจะไม่เข้าไปทักทายหรือพูดคุยกับคนที่ไม่รู้จักมาก่อน					
การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น						
3	เมื่อมีการประชุมฉันจะตั้งใจฟังและไม่โต้แย้งในขณะที่ผู้อื่นพูด					
4	เมื่อมีการพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อน ฉันจะตั้งใจรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน					
การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน						
5	ในการประชุมทุกครั้งฉันเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม					
6	เมื่อฉันได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อนฉันจะรู้สึกภาคภูมิใจ					
การสนใจความรู้สึกของกันและกัน						
7	ฉันรู้สึกเห็นใจเพื่อนบางคนที่ไม่มีเพื่อน					
8	ฉันใส่ใจกับความรู้สึกของเพื่อน					
การพูดให้กำลังใจกัน						
9	เวลาเพื่อนท้อใจฉันจะพูดให้กำลังใจเพื่อน					
10	เวลาเพื่อนไม่สบายใจฉันจะช่วยเพื่อนด้วยความจริงใจ					
การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์						
11	เมื่อเพื่อนชวนฉันทำผิดกฎโรงเรียนฉันจะใช้คำพูดที่อ่อนโยนและแนะนำชักชวนให้เพื่อนทำถูกระเบียบ					
12	เวลาเพื่อนชวนไปไหน ถ้าฉันไม่อยากไปด้วย ฉันจะบอกเพื่อนตรง ๆ ว่าฉันไม่อยากไป					

2. โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนประสบการณ์จากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขั้นตอนในการสร้างโปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย

2.2 สร้างโปรแกรมการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการทำวิจัยครั้งนี้

2.3 นำโปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ที่สร้างขึ้น ไปให้ ศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ ผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับการดำเนินการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียน 12 คน และนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการทดลองตัวอย่างโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

ครั้งที่ 1

ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ บทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้วิจัยตลอดถึงช่วงเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกคุ้นเคยซึ่งกันและกัน

3. เพื่อสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพที่ดีในการเริ่มต้นเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม นัดเวลา

อุปกรณ์ 1. ตารางการนัดเวลา

2. ดินสอ 12 แท่ง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายสมาชิกเพื่อสร้างความคุ้นเคยและให้สมาชิกแต่ละคนแนะนำตนเอง และชี้แจงถึงข้อตกลงในเข้ากลุ่ม โดยให้สมาชิกร่วมกันเสนอข้อตกลงร่วมกัน หลังจากนั้นให้สมาชิกทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้จักกันมากขึ้นโดย

1.1 ผู้วิจัยจัดให้สมาชิกนั่งเป็นวงกลม

1.2 ในช่วงร่วมกิจกรรม “นัดเวลา”

1.3 แจกตาราง "นัดเวลา" ให้สมาชิกคนละ 1 แผ่น

1.4 อธิบายวิธีการนัดเวลาให้สมาชิกฟังดังต่อไปนี้

- สมาชิกดูตารางเวลาที่กำหนดให้ ภายใน 1 วัน
- ให้สมาชิกไปนัดเพื่อนสมาชิกคนใดก็ได้ในกลุ่มของสมาชิกตามเวลาที่สมาชิกต้องการนัดพียงคนเดียวและเขียนชื่อเพื่อนลงในตารางนัดเวลา ภายในเวลา 10 นาที
- เมื่อสมาชิกได้รายชื่อเพื่อนครบแล้วให้กลับเข้าที่ตนเอง
- ผู้วิจัยจะเป็นคนบอกเวลา สมาชิกต้องไปหาเพื่อนสมาชิกตามตารางที่ตนเองนัดไว้และให้แลกเปลี่ยนพูดคุยหรือถามข้อมูลต่าง ๆ ของเพื่อนเพื่อทราบข้อมูลของเพื่อนให้มากที่สุด
- เมื่อผู้วิจัยให้สัญญาณบอกเปลี่ยนเวลานัดสมาชิกเปลี่ยนไปคุยกับเพื่อนคนอื่นตามเวลาที่นัดไว้ ทำอย่างนี้จนครบตามเวลา 1 วัน

1.5 สุ่มสมาชิก 3-4 คน พูดถึงข้อมูลที่ของเพื่อนที่ตนเองไปสัมภาษณ์มาหน้าห้อง

1.6 สมาชิกร่วมกันอภิปรายว่าได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปพร้อมให้แนวคิดเพิ่มเติม

2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนและขั้นตอนในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน และหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติ ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับ

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แล้วบอกถึงวัน เวลา จำนวนครั้งและสถานที่ที่จะใช้ในการทดลอง

ครั้งที่ 2

การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย

วัตถุประสงค์
1. เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้น้ำเสียงได้สัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม
2. เพื่อให้นักเรียนสื่อสารสัมพันธ์ด้วยคำพูดที่เหมาะสม
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทายได้ถูกต้องตามสถานการณ์

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม เจ้าบ้าน

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้ บทบาทสมมติในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกยืนเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับการทำกิจกรรมนี้ว่าสมมุติให้สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของบ้านและกำลังต้อนรับแขกซึ่งมางานเลี้ยงที่บ้าน ให้สมาชิกจับคู่กันแล้วให้มาแสดงบทบาทสมมติหน้าห้องทีละคู่ โดยผลัดกันเป็นแขกและเป็นเจ้าบ้าน

ขั้นวิเคราะห์

1. หลังจากทำกิจกรรมเสร็จ ผู้วิจัยถามสมาชิกว่าขณะแสดงบทบาทสมมติเป็นเจ้าของบ้านและเป็นแขกรู้สึกอย่างไร
2. ผู้วิจัยสุ่มให้สมาชิกอภิปรายเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อสงสัย

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการสรุปร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย
3. สมาชิกแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับ และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็น

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control – Group Pretest – Posttest Design ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 : 225 - 26)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control – Group Pretest – Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	หลังสอบ
RE	T_1	X	T_2
RC	T_1	-	T_2

ความหมายของสัญลักษณ์

X แทน การจัดกระทำ (Treatment)

E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental group)

C แทน กลุ่มควบคุม (Control group)

T_1 แทน การสอบก่อนที่จะทำการทดลอง (Pretest)

T_2 แทน การสอบภายหลังการทดลอง (Posttest)

R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random assigned)

วิธีการดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จำนวน 110 คน ที่เป็นประชากรสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตอบแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน แล้วคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 27 แล้วสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลองและสุ่มอย่างง่ายนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมทดลองมาจำนวน 24 คน จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน โดยกลุ่มทดลองจะเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่อยู่ในสภาพปกติ

2. ดำเนินการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนให้กับนักเรียนกลุ่มทดลองตามโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ส่วนกลุ่มควบคุมให้อยู่ในสภาพปกติ

3. หลังการทดลองผู้วิจัยนำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนไปให้นักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ตอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง

4. นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ เพื่อดูว่านักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนมากน้อยเพียงใด

5. นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

2. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

3. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

สถิตที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน t - test dependent และ t - test independent

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นประชากร
n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดลอง
M	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่า t ที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. การศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ข้อมูลแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	N	M	S	แปลผล
ด้านการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย	110	3.24	.89	ปานกลาง
ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	110	3.61	1.01	ปานกลาง
ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน	110	3.45	.94	ปานกลาง
ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน	110	3.71	1.15	มาก
ด้านการพูดให้กำลังใจกัน	110	3.77	1.12	มาก
ด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์	110	3.23	.78	ปานกลาง
มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวม	110	3.50	.91	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้านพบว่า มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน และด้านการพูดให้กำลังใจกัน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

2 ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	กลุ่มควบคุม			กลุ่มทดลอง			t
	M	S	แปลผล	M	S	แปลผล	
การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย	1.83	.27	น้อย	1.73	.39	น้อย	.73
การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	2.10	.52	น้อย	1.75	.63	น้อย	1.49
การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน	2.00	.33	น้อย	1.80	.54	น้อย	1.20
การสนใจความรู้สึกของกันและกัน	2.00	.40	น้อย	1.60	.56	น้อย	2.10
การพูดให้กำลังใจกัน	2.22	.60	น้อย	1.70	.53	น้อย	2.31
การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์	1.91	.55	น้อย	2.30	.75	น้อย	1.40
มนุษยสัมพันธ์กกับเพื่อนโดยรวม	2.01	.30	น้อย	1.80	.42	น้อย	1.41

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 3 พบว่า ก่อนการทดลองมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับแพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ (n = 12)

กลุ่มทดลอง	M	S	แปลผล	t
ก่อนเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์	1.80	.43	น้อย	28.21**
ภายหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์	4.88	.12	มาก	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 พบว่า ภายหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนกลุ่มทดลองมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมและรายด้านของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้านและโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	หลังการทดลอง			ก่อนการทดลอง			t
	M	S	แปลผล	M	S	แปลผล	
การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย	4.70	0.39	มาก	1.73	.39	น้อย	23.26**
การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	5.00	0.00	มาก	1.75	.62	น้อย	17.94**
การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน	4.98	0.06	มาก	1.78	.53	น้อย	21.37**
การสนใจความรู้สึกของกันและกัน	5.00	0.00	มาก	1.62	.55	น้อย	21.09**
การพูดให้กำลังใจกัน	4.95	0.09	มาก	1.68	.53	น้อย	20.39**
การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์	4.67	0.50	มาก	2.28	.74	น้อย	12.25**
มนุษยสัมพันธ์กกับเพื่อนโดยรวม	4.88	0.12	มาก	1.80	.43	น้อย	28.21**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนกลุ่มทดลองมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมและรายด้านเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้าน พบว่า ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนด้านการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน ด้านการพูดให้กำลังใจกัน ด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับน้อย และภายหลังการทดลอง โดยการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ คะแนนเฉลี่ยมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนในแต่ละด้าน เพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และอยู่ในระดับมาก

5. ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ภายหลังการทดลอง

มนุษยสัมพันธ์	กลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์			กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์			t
	M	S	แปลผล	M	S	แปลผล	
การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย	1.90	.39	น้อย	4.70	.39	มาก	17.76**
การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	1.95	.57	น้อย	5.00	.00	มาก	18.44**
การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน	1.83	.27	น้อย	4.98	.06	มาก	39.88**
การสนใจความรู้สึกของกันและกัน	1.92	.38	น้อย	5.00	.00	มาก	28.39**
การพูดให้กำลังใจกัน	2.13	.64	น้อย	4.95	.09	มาก	14.96**
การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์	2.08	.49	น้อย	4.67	.50	มาก	12.74**
มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวม	1.97	.32	น้อย	4.88	.12	มาก	29.11**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 พบว่า มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้าน พบว่า การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน และด้านการพูดให้กำลังใจกัน และด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5
สรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีขึ้น หลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 จำนวน 110 คนเป็น

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 ที่มีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 27 คน แล้วสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลองและสุ่มอย่างง่ายนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมทดลองมาจำนวน 24 คน จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน โดยกลุ่มทดลองจะเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่อยู่ในสภาพปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการทดลองดังนี้

1. แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน
2. โปรแกรมเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

วิธีการดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จำนวน 110 คน ที่เป็นประชากรสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตอบแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน แล้วคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 27 แล้วสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลองและสุ่มอย่างง่ายนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมทดลองมาจำนวน 24 คน จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน โดยกลุ่มทดลองจะเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่อยู่ในสภาพปกติ
2. ดำเนินการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนให้กับนักเรียนกลุ่มทดลองตามโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ส่วนกลุ่มควบคุมให้อยู่ในสภาพปกติ
1. หลังการทดลองผู้วิจัยนำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนไปให้นักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ตอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง
2. นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ เพื่อดูว่านักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนมากน้อยเพียงใด
3. นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย
2. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง
3. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับแพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

4. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้านและโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

5. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ภายหลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน t - test dependent และ t - test independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จำนวน 110 คน มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้าน พบว่า มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน และด้านการพูดให้กำลังใจกัน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ก่อนการทดลองมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกัน

3. ภายหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนกลุ่มทดลองมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภายหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนกลุ่มทดลองมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมและรายด้านเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้าน พบว่า ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนด้านการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน ด้านการพูดให้กำลังใจกัน ด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับน้อย และภายหลังการทดลอง โดยการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ คะแนนเฉลี่ยมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนในแต่ละด้าน เพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และอยู่ในระดับมาก

5. มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้าน พบว่า การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน และด้านการพูดให้กำลังใจกัน และด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การศึกษาและพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จากการศึกษา พบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จำนวน 110 คน มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้าน พบว่า มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน และด้านการพูดให้กำลังใจกัน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนักเรียนยังไม่มีทักษะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเท่าที่ควร ส่วนมนุายสัมพันธ์กับเพื่อนด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกันและการพูดให้กำลังใจกันที่อยู่ในระดับมากนั้น เพราะว่านักเรียนเป็นนักเรียนหญิงและอยู่ในโรงเรียนประจำมีความคุ้นเคยและใกล้ชิดสนิทสนมกัน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษาข้อมูลเป็นนักเรียนเก่าของโรงเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาทำให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกันและการพูดให้กำลังใจกัน และในแต่ละปีการศึกษาโรงเรียนจะมีการรับสมัครนักเรียนใหม่เข้าเรียนในโรงเรียนประมาณ 20 คน ซึ่งนักเรียนเก่าจะไม่ยอมรับและมีมนุษย์ที่ไม่ดีกับนักเรียนใหม่ โดยนักเรียนเหล่านี้ขาดทักษะการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งนักเรียนควรได้รับการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนให้ดีขึ้น เพราะการที่นักเรียนได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์นั้น ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ทั้งทางร่างกาย วาจา และทางจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับ พนม ลิ้มอารีย์ (2522 : 56 – 57) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาบุคคลได้เพราะว่าสมาชิกได้ทดสอบและแสดงความสามารถ

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น และปรับปรุงเจตคติและนิสัยใจคอ รวมทั้งเป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน ช่วยเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยและความอดทนให้แก่ตนเอง จากการที่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ร่วมกัน ช่วยก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น มีกำลังใจ มีความรัก ช่วยบำรุงขวัญของสมาชิก ช่วยให้เข้าใจตนเองดีขึ้น รู้สึกมั่นคงปลอดภัย และเชื่อมั่นในตนเอง

นอกจากนี้ โรเจอร์ (ทศวร มณีศรีขำ. 2539 :129 –130 ; อ้างอิงมาจาก Rogers.1970 : 120 - 122) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยของ กิบ (Gibb) พบว่า กิจกรรมกลุ่มจะให้ผลส่งเสริม สร้างสรรค์ ทางด้านจิตวิทยามากกล่าวคือจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการรับรู้ทางความรู้สึกได้ตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้นตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจและเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง มีการแสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรู้สึกของตนเอง มีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การเข้าใจตนเอง การรู้จักตัดสินใจด้วยตัวเอง มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่าบุคคลจะยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง และมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ลดการสั่งสอนและควบคุมผู้อื่น ได้แก่ การใช้อำนาจลดน้อยลง และมีความรู้สึกพึ่งพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาใช้ในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ให้สูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนจะได้รับประสบการณ์โดยตรงและเกิดความประทับใจทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีขึ้นโดยค่าเฉลี่ยของคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน โดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้าน พบว่า ก่อนการทดลองมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนด้านการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน ด้านการพูดให้กำลังใจกัน ด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับน้อย และภายหลังการทดลอง โดยการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ คะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนในแต่ละด้าน เพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าในระหว่างการทดลองผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองเป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอนโดย 1) ขั้นมีส่วนร่วม เป็นขั้นที่นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการทำกิจกรรมในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดยผู้วิจัยคอยแนะนำและ

สร้างบรรยากาศ 2) ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้จากการที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น รู้จักตนเองดีขึ้น และสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม 3) ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งนักเรียนสามารถนำหลักการนั้นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน 4) ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มโดยร่วมกันอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะติชมร่วมกัน และผู้วิจัยประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มโดยสังเกตความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและยอมรับกันและกัน เกิดความวาบซึ้ง เกิดความสนุกสนานและความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งทำให้มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนดีขึ้น

ผลงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลาวัลย์ มหาธุมรัตน์ (2529 : 54) ที่พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนจะได้รับประสบการณ์โดยตรง นอกจากจะได้ปฏิบัติแล้วยังเกิดความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มจะทำให้นักเรียนซาบซึ้ง ประทับใจ มากกว่าการมุ่งสอนในชั้นเรียนอย่างเดียว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจนา ศรีสุรพล (2535 : 65) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย ธุรกิจบัณฑิตย์ กรุงเทพมหานคร พบว่า การฝึกกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ สาขา วิชาการบริหารงานบุคล มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ให้สูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งยังสอดคล้องกับ วรรณพร โรจน์สัญญากุล (2538 : 50) ที่ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี วชิระ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากการได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน

3. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนดีกว่าการไม่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะว่ากลุ่มสัมพันธ์เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การจัดสถานการจำลอง การเล่นเกม ด้วยตนเองโดยมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม ซึ่งบรรยายกาศ

ในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์นี้ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ก่อให้เกิดความไว้วางใจ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นได้มากกว่านักเรียนที่อยู่ในสภาพปกติที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ จึงทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุายสัมพันธ์ดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ในระหว่างการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพบว่าในการทดลองแต่ละครั้งนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์ มีความพึงพอใจ กระตือรือร้น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และเห็นว่านอกจากการได้รับได้รับความรู้ถึงทักษะสร้างมนุายสัมพันธ์กับเพื่อน ยังได้รับความสนุกสนานจากการเล่นเกม และการแสดงบทบาทสมมติด้วย ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนไม่มีโอกาสร่วมกิจกรรมหรือไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจึงไม่มีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

จากการสังเกตนักเรียนกลุ่มทดลองของผู้วิจัยหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ไปแล้วเป็นเวลา 1 เดือน และจากการสอบถามครูประจำชั้น ครูผู้สอนในแต่ละรายวิชา ครูหัวหน้าระดับ และเพื่อน ๆ ร่วมห้อง พบว่านักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์กับดีขึ้นในทุกด้านซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนได้

ซึ่งผลงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล หน่องพงษ์ (2538 : 50) ที่ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองครักษ์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคลดีขึ้น แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสามารพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนได้ ทั้งยังสอดคล้องกับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ทำให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้นดังนั้นผู้ที่สนใจควรนำโปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาในด้านมนุษยสัมพันธ์ในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์และการดำรงอยู่ในกลุ่มเพื่อนอย่างมีความสุข

1.2 ข้อควรระวังในการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มิใช่เป็นเกมส์หรือการละเล่นที่จะนำไปใช้โดยไม่จุดมุ่งหมายที่แน่นอนเพราะจะทำให้ไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ฉะนั้นผู้นำกิจกรรมต้องมีคุณสมบัติเพียงพอในการจัดกิจกรรมทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1.1 ควรทดลองการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

1.2 ควรมีการศึกษาติดตามผลในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อดูประสิทธิภาพของกลุ่มสัมพันธ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2527). *การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี*.กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

แก้วจิต มากปาน. (2540). *การเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2522). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*.กรุงเทพฯ : แสงรุ้งการพิมพ์.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2530). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*.กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

คมสันต์ พุ่มพงษ์. (2536). *ผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบต่อ เพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าไม้ จังหวัดชัยนาท*.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จรรจา สุวรรณทัต. (2528). *เอกสารการสอนและแบบฝึกหัดชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เจริญ โภคผล และอุดร บุญไพโรจน์. (2526, กันยายน). หลักมนุษยสัมพันธ์. *วิทยาสาร*. 13 - 15.

ชูชัย สมิทธิไกร และสมชาย เตียวกุล . (2530). *รายงานการวิจัยเรื่องผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก*. เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทิศนา แขมมณี. และคนอื่น ๆ . (2522). *กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบำรุงสาสน์.

ทิศนา เทียนเสม. (2515). *แบบตัวอย่างการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์แก่นักเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย. มลรัฐอริโซนา มหาวิทยาลัยอริโซน่า.*

ทศวร มณีศรีขำ. (2532). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ทองเรียน อมรัชกุล. (2522). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก. อัดสำเนา.

ธีระ ประพฤติกิจ. (2531). *ทฤษฎีบุคลิกภาพและการทำจิตบำบัด*. ราชบุรี : วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง.

ฝน แสงสิงห์แก้ว. (2526, มิถุนายน – กรกฎาคม). *มนุษยสัมพันธ์แนะแนว* . 7-19.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). *พฤติกรรมกลุ่ม*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

พนม ลิ้มอารีย์. (2522). *กลุ่มสัมพันธ์*.กาฬสินธุ์ : จินตภัณฑ์การพิมพ์.

พรเทพ ช้อยหิรัญ. (2532). *ผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนิสิตวิชาเอกการแนะแนวชั้นปีที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตยวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2527). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณพิศ วาณิชย์การ . (2528, กรกฎาคม – กันยายน). *สารานุกรมศึกษาศาสตร์*. : 135 – 137

พรรณราย ทรัพย์ประภา. (2527). *คนแต่ละคนเล่นเกมอะไร (จิตวิทยาการสื่อสารแนว TA)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นหมาก.

ไพโรจน์ ปานอยู่. (2536). *ผลของการสอนโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามปกติที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่* 5.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

เยาวพา เดชะคุปต์.(2522). *ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์หาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ระวีวรรณ เสวตามร . (2532). *ยุทธวิธีเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์* . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายใจ.

ราตรี ทาผัด. (2527). *ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์. (2529). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามุนษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิจิตร อาวะกุล. (2526). *เทคนิคมนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัเกษตรศาสตร์.

วัชรี ทรัพย์มี. (2522). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิชย์.

วัชรี ธุวะคำ. (2525). *จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู.

วิทยา เทพยา. (2527). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : วรวุฒิการพิมพ์.

วิมล หน่องพงษ์. (2538). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน องครักษ์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดครนายก*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2524, สิงหาคม). *ธรรมะสำหรับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกระบวนการแนะแนวและการให้คำปรึกษา: จิตวิทยาคลีนิค*. : 7-15.

สุชา จันทร์เอม. (2536). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

เสถียร เหลืองอร่าม. (2519). *หลักมนุษยสัมพันธ์ต่อการบริหารงานในองค์การ* . กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.

สุนีย์ ชุ่มจิต. (2523). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติด้าน มนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2513). *การบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาการพิมพ์.

สยมพร เพชรประเสริฐ. (2540). *ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อพฤติกรรเหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีศรีธัญญา จังหวัด นนทบุรี*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุณีย์ ธีรดากร. (2526). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2526). *เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา*. หน่วยที่ 11 – 15 . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร : หนึ่งเจ็ดการพิมพ์.

ศรีกัลยา รักษาสัตย์. (2566). *ปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ :ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิต (จิตวิทยา 473) ประจำปีการศึกษา 2522 – 2524.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร.

อังศุธร ถิ่นหลวง. (2542). *ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดภาษี กรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อัจนา ศรีสุรพล. (2534). *ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อัมพิกา ไกรฤทธิ์. (2522). *มนุษยสัมพันธ์ในโรงงานอุตสาหกรรม* . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณ รักธรรม. (2522). *หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

อารีย์ ตันเจริญรัตน์. (2526). *จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน* . กรุงเทพฯ. : ม.ป.พ 2526 .

Ahmad, Reza Riahinejad and Albert B.Hood. (1984)."The Development of Interpersonal Relationships in College," *Journal of College Student Personnel.* 25 (6):498 - -502

Baron,Brigid Jessica Sara. (1993, February). "Collaborative Problem Solving : Is Team Performance Greater than What is Expectd from the Most Competent Member?". *Dissertation Abstracts International.* 53 (08) : 4389 B

Bates, Paul Edward. (1978). "The Effect of Interpersonal Skills Training on the Acquisition and Generalization of Interpersonal Communication Behaviors by Moderatetly and Mildly Retarded Adults." *In Disseration Abstracts International.* V.39 p.5443 – A .

Birkhauser, John Charles. (1985)"The Effects of Group Dynamic on Self – Concept in the Elementary School Classroom," *Dissertation Abstracts International.* 46(1) : 103 – A

Cartwright, Dawin and Alvin Zander.(1968). *Group Dynamics : Research and Theory*. New York : Haper and Row

Conner, Jack Metealfe. (1968,August). "Developmant and Growth of Understanding Self and others," Dissertation Abstracts. 29(2) : 477 – A

Glaess, Herman Lewis. (1966,July). "Developing Interpersonal Relations In A College Girls' Dormitory," Dissertation AbstractsInternational 27(1) : 113 –a 114 – A

Herrold, Kenneth.F (1950). *Evaluation and Research in Group Dynamics.* Educational and Psychological Measurement. New York : Harper and Row

Jenkins, D.H. (1950). *Leadership and Isolation*. New York : Longmans, Green &Co.

ภาคผนวก

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ t	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ t
1	13.24	16	10.40
2	6.25	17	11.29
3	4.66	18	21.15
4	12.33	19	16.63
5	3.68	20	7.436
6	11.94	21	14.50
7	8.72	22	21.92
8	5.08	23	11.94
9	9.01	24	4.17
10	6.96	25	10.40
11	9.68	26	9.69
12	14.81	27	2.12
13	3.595	28	12.81
14	9.91	29	2.24
15	14.81	30	2.81

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .9774

ตาราง 8 คะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

คนที่	Pre – test	Post – test
1	57	150
2	51	150
3	61	144
4	45	144
5	43	139
6	53	148
7	42	146
8	88	150
9	59	148
10	50	150
11	41	142
12	59	147

ตาราง 9 คะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	Pre – tes	Post – test
1	57	53
2	64	57
3	66	60
4	65	61
5	74	76
6	62	60
7	65	53
8	69	63
9	66	61
10	79	75
11	46	43
12	50	47

ตาราง 10 คะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์หลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มควบคุม(Posttest)	กลุ่มทดลอง(Posttest)
1	53	150
2	57	150
3	60	144
4	61	144
5	76	139
6	60	148
7	53	146
8	63	150
9	61	148
10	75	150
11	43	142
12	47	147

แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงมากน้อยเพียงใดเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมของนักเรียน แล้วขีดเครื่องหมาย / ในช่องที่นักเรียนเลือก

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย						
1	เวลาฉันพบเพื่อนฉันจะกล่าวทักทายโดยใช้วาจาที่สุภาพกับเพื่อน ๆ ก่อน					
2	ฉันจะไม่เข้าไปทักทายหรือพูดคุยกับคนที่ไม่รู้จักมาก่อน					
3	ในงานเลี้ยงสังสรรค์ถ้ามีโอกาสที่จะได้รู้จักคนอื่น ฉันไม่ลังเลที่จะเข้าไปพูดคุยอย่างให้เกียรติกับเขา					
4	การยิ้มและการกล่าวทักทายที่สุภาพเป็นบันไดขั้นแรกที่จะทำให้ฉันรู้จักคนอื่น					
5	ไม่จำเป็นที่ฉันจะต้องกล่าวทักทายกับทุกคนที่ยิ้มให้ฉัน					
การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น						
6	เมื่อมีการประชุมฉันจะตั้งใจฟังและไม่โต้แย้งในขณะที่ผู้อื่นพูด					
7	เมื่อมีการพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อน ฉันจะตั้งใจรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน					
8	เมื่อครูกล่าวอบรมสั่งสอนฉันฉันจะไม่โต้เถียง					
9	ฉันต้องการทราบความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไร					
10	การทำงานเป็นหมู่คณะโดยเคารพมติและรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ทำให้ทำงานได้ราบรื่น					
การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน						
11	ในการประชุมทุกครั้งฉันเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม					
12	เมื่อฉันได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อนฉันจะรู้สึกภาคภูมิใจ					
13	ฉันจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเองเท่านั้น					
14	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมและเสนอแนะแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมนั้น					
15	ฉันชอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น					

ข้อ	ข้อความ	ตรงที่สุด	ตรงมาก	ปานกลาง	ตรงน้อย	
การสนใจความรู้สึกของกันและกัน						
16	ฉันรู้สึกเห็นใจเพื่อนบางคนที่ไม่มีเพื่อน					
17	ฉันใส่ใจกับความรู้สึกของเพื่อน					
18	ฉันพร้อมที่จะช่วยเหลือเพื่อนหากเขารู้สึกท้อถอย พยายามแก้ปัญหา					
19	ถ้าเพื่อนของฉันร้องไห้ฉันจะเข้าไปปลอบและถามถึงสาเหตุที่ทำให้เขาร้องไห้					
20	ถ้าเพื่อนของฉันรู้สึกกังวลใจ เขาจะเล่าปัญหาของเขาให้ฉันฟัง ฉันจะตั้งใจฟังและคิดตามไปด้วย					
การพูดให้กำลังใจกัน						
21	เวลาเพื่อนท้อใจฉันจะพูดให้กำลังใจเพื่อน					
22	เวลาเพื่อนไม่สบายใจฉันจะช่วยเพื่อนด้วยความจริงใจ					
23	เมื่อเพื่อน ๆ สอบตก ฉันจะพูดให้กำลังใจเพื่อน					
24	เมื่อเพื่อนคนที่ฉันไม่สนิทสอบตกฉันคิดว่าไม่จำเป็นต้องพูดให้กำลังเขา					
25	เวลาที่ฉันพูดให้กำลังใจเพื่อนฉันพูดออกมาด้วยความจริงใจโดยไม่เสแสร้งแกล้งทำ					
การปฏิเสธคำชักชวนที่ทำลายมนุษยสัมพันธ์						
26	เมื่อเพื่อนชวนฉันทำผิดกฎโรงเรียนฉันจะใช้คำพูดที่อ่อนโยนและแนะนำชักชวนให้เพื่อนทำถูกระเบียบ					
27	เวลาเพื่อนชวนไปไหน ถ้าฉันไม่อยากไปด้วย ฉันจะบอกเพื่อนตรง ๆ ว่าฉันไม่อยากไป					
28	ทุกครั้งที่เพื่อนชวนฉันไปเที่ยว หรือไปดูภาพยนต์ และฉันไปไม่ได้ ฉันจะกล่าวคำขอโทษเพื่อน					
29	ฉันไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน ถ้าเพื่อนขอร้องให้ช่วยทำอะไรให้ เพราะกลัวเพื่อนจะโกรธ					
30	เมื่อเพื่อนชวนฉันลองเสพสิ่งเสพติดฉันจะปฏิเสธและอธิบายถึงโทษของมัน					

"ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน"

โปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ กิจกรรม นัดเวลา	1. เพื่อให้สมาชิกได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ บทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้วิจัย ตลอดถึงช่วงเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกคุ้นเคยซึ่งกันและกัน 3. เพื่อสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพที่ดีในการเริ่มต้นเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง 2. ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ต่าง ๆในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ 3. ผู้วิจัยแจกโปรแกรมพร้อมทั้งนัดวัน เวลา สถานที่ในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ 4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันและได้ทำการสรุปเพื่อความเข้าใจที่ตรกันระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน
2	การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย กิจกรรม เจ้าบ้าน		ในการทำกลุ่มสัมพันธ์ครั้งที่ 2 -15 ดำเนินการเป็นขั้นตอนทุกครั้ง ดังนี้ 1. ขั้นมีส่วนร่วม ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งที่ต้องการให้นักเรียนทราบและให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมไปตามลำดับ 2. ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในการทำกิจกรรม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปหลักการเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ และผู้วิจัยได้สรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ของตน

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3	การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย กิจกรรม พบเพื่อน	1. เพื่อฝึกให้นักเรียนพูดจาสุภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ 2. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักทักทายผู้อื่นด้วยวาจาที่สุภาพ	
4	การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กิจกรรม ชายลึกลับ	1. เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นของตนเองให้เพื่อนฟัง 2. เพื่อให้สมาชิกมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มและทำงานร่วมกับเพื่อน	
5	การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นกิจกรรม ไฟไหม้	1. เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นของตนเองให้เพื่อนฟัง 2. เพื่อให้สมาชิกมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มและทำงานร่วมกับเพื่อน	
6	การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน กิจกรรม จัดของ	1. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดและความรู้สึก โดยไม่ขัดขวางได้ 2. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ว่ามนุษย์ต้องการการยอมรับและการเห็นคุณค่าจากผู้อื่นได้ 3. เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นและเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่เพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน	

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
7	การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน กิจกรรม ช่วยชี้ช่วยแนะ	1. เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น และเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่เพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน	
8	การสนใจความรู้สึกของกันและกัน กิจกรรม ช่วยกันดีมีความสุข	1. เพื่อให้สมาชิกรับฟังปัญหาของเพื่อนที่ไม่สบายใจได้ 2. เพื่อให้สมาชิบอกแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาแก่เพื่อนได้ 3. เพื่อให้สมาชิกกล่าวคำปลอบใจเมื่อเพื่อนพบอุปสรรคได้	
9	การสนใจความรู้สึกของกันและกันกิจกรรม ชวยกันดีมีความสุข	1. เพื่อให้สมาชิกรับฟังปัญหาของเพื่อนที่ไม่สบายใจได้ 2. เพื่อให้สมาชิบอกแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาแก่เพื่อนได้ 3. เพื่อให้สมาชิกกล่าวคำปลอบใจเมื่อเพื่อนพบอุปสรรคได้	
10	การพูดให้กำลังใจกันกิจกรรม คอยเป็นกำลังใจ	1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักการพูดในเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้กำลังใจผู้อื่น 2. เพื่อให้สมาชิกรู้วิธีการสื่อสารให้ผู้อื่นทราบได้ 3. เสริมสร้างความมั่นใจให้กับตนเองและผู้อื่น	

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
11	การพูดให้กำลังใจกัน กิจกรรม กำลังใจ	1. เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงวิธีการพูดให้กำลังใจผู้อื่น 2. แสดงความรู้สึก ความเห็นใจเพื่อนที่ถูกทอดทิ้งและช่วยเหลือเพื่อนที่กำลังเดือดร้อนได้ 3. เสริมสร้างความมั่นใจให้กับตนเองและผู้อื่น	
12	การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ กิจกรรม ช่วยคิดหน่อย	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการที่จะปฏิเสธ 2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิเสธคำชักชวนที่ทำลายมนุษยสัมพันธ์	
13	การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ กิจกรรม กล้าปฏิเสธ	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการที่จะปฏิเสธ 2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิเสธคำชักชวนที่ทำลายมนุษยสัมพันธ์	
14	การสร้างมนุษยสัมพันธ์ กิจกรรม นาทีที่มีคุณค่า	1. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกวิธีการที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้บอกความรู้สึกที่ได้รับจากการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
15	การสร้างมนุษยสัมพันธ์ กิจกรรม สานสัมพันธ์	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน 3. เพื่อให้นักเรียนบอกถึงประโยชน์จากการสร้างมนุษยสัมพันธ์และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	
16	ปัจฉิมนิเทศ กิจกรรม ด้วยใจที่ผูกพัน	1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการเข้ากลุ่มสัมพันธ์ 2. เพื่อสรุปผลการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนหลังจากได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ 2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 3. ผู้วิจัยขอบใจในความร่วมมือของนักเรียนทุกคนและผู้วิจัยกล่าวปิดการทดลอง

รายละเอียดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ สำหรับกลุ่มทดลอง

ครั้งที่ 1
ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ บทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้วิจัย ตลอดถึงช่วงเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกคุ้นเคยซึ่งกันและกัน

3. เพื่อสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพที่ดีในการเริ่มต้นเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม นัดเวลา

อุปกรณ์ 1. ตารางการนัดเวลา

2. ดินสอ 12 แท่ง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายสมาชิกเพื่อสร้างความคุ้นเคยและให้สมาชิกแต่ละคนแนะนำตนเอง และชี้แจงถึงข้อตกลงในเข้ากลุ่ม โดยให้สมาชิกร่วมกันเสนอข้อตกลงร่วมกัน หลังจากนั้นให้สมาชิกทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้จักกันมากขึ้นโดย

1.1 ผู้วิจัยจัดให้สมาชิกนั่งเป็นวงกลม

1.2 ในช่วงร่วมกิจกรรม "นัดเวลา"

1.3 แจกตาราง "นัดเวลา" ให้สมาชิกคนละ 1 แผ่น

1.4 อธิบายวิธีการนัดเวลาให้สมาชิกฟังดังต่อไปนี้

- สมาชิกดูตารางเวลาที่กำหนดให้ ภายใน 1 วัน
- ให้สมาชิกไปนัดเพื่อนสมาชิกคนใดก็ได้ในกลุ่มของสมาชิกตามเวลาที่สมาชิกต้องการ นัดพียงคนเดียวและเขียนชื่อเพื่อนลงในตารางนัดเวลา ภายในเวลา 10 นาที
- เมื่อสมาชิกได้รายชื่อเพื่อนครบแล้วให้กลับเข้าที่ตนเอง
- ผู้วิจัยจะเป็นคนบอกเวลา สมาชิกต้องไปหาเพื่อนสมาชิกตามตารางที่ตนเองนัดไว้ และให้แลกเปลี่ยนพูดคุยหรือถามข้อมูลต่าง ๆ ของเพื่อนเพื่อทราบข้อมูลของเพื่อนให้มากที่สุด
- เมื่อผู้วิจัยให้สัญญาณบอกเปลี่ยนเวลานัดสมาชิกเปลี่ยนไปคุยกับเพื่อนคนอื่นตามเวลาที่นัดไว้ ทำอย่างนี้จนครบตามเวลา 1 วัน

1.5 สุ่มสมาชิกประมาณ 3-4 คน พูดถึงข้อมูลที่ของเพื่อนที่ตนเองไปสัมภาษณ์มา หน้าห้อง

1.6 สมาชิกร่วมกันอภิปรายว่าได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปพร้อมให้แนวคิดเพิ่มเติม

2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการเข้ากลุ่มสัมพันธ์ และหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับ

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แล้วบอกถึงวัน เวลา จำนวนครั้งและสถานที่ที่จะใช้ในการทดลอง

ตารางการนัดเวลา

เวลา	ชื่อ – สกุล	รายละเอียด
8.00 – 9.00น.		
10.00 – 11.00น.		
12.00 – 13.00น.		
14.00 – 15.00น.		
16.00 – 17.00น.		
18.00 – 19.00น.		
20.00 – 21.00น.		
22.00 – 23.00น.		
00.00 – 1.00น.		
2.00 – 3.00น.		
4.00 – 5.00น.		
6.00 – 7.00น.		

ครั้งที่ 2

การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้น้ำเสียงได้สัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม

2. เพื่อให้นักเรียนสื่อสารสัมพันธ์ด้วยคำพูดที่เหมาะสม

3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทายได้ถูกต้องตามสถานการณ์

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม เจ้าบ้าน

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้ บทบาทสมมติในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกยืนเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน

2. ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับการทำกิจกรรมนี้ว่าสมมุติให้สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของบ้านและกำลังต้อนรับแขกซึ่งมางานเลี้ยงที่บ้าน ให้สมาชิกจับคู่กันแล้วให้มาแสดงบทบาทสมมติหน้าห้องทีละคู่ โดยผลัดกันเป็นแขกและเป็นเจ้าบ้าน

ขั้นวิเคราะห์

1. หลังจากทำกิจกรรมเสร็จ ผู้วิจัยถามสมาชิกว่าขณะแสดงบทบาทสมมติเป็นเจ้าของบ้านและเป็นแขกรู้สึกอย่างไร

2. ผู้วิจัยสุ่มให้สมาชิกอภิปรายเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อสงสัย

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ

2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการสรุปร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย

3. สมาชิกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม

2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของสมาชิก

2. สังเกตการแสดงความคิดเห็น

ครั้งที่ 3

การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อฝึกให้นักเรียนพูดจาสุภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์

2. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักทักทายผู้อื่นด้วยวาจาที่สุภาพ

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม พบเพื่อน

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน

2. ผู้วิจัยหาอาสาสมัคร 3 คนและให้ออกมาหน้าห้อง ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับการทำกิจกรรมนี้ว่า สมมติให้อาสาสมัครคนที่ 1 เป็นเพื่อนนักเรียนใหม่ต่างห้อง อาสาสมัครคนที่ 2 และคนที่ 3 เป็นนักเรียนเก่า และสมมติว่าวันหนึ่งนักเรียนทั้งสองเดินผ่านเพื่อนนักเรียนใหม่ อาสาสมัครคนที่ 2 เข้าไปกล่าวทักทายเพื่อนส่วนอาสาสมัครคนที่ 3 ทำเป็นมองไม่เห็นและเดินผ่านไป

3. หลังจากที่อาสาสมัครได้แสดงบทบาทสมมติเสร็จแล้วผู้วิจัยถามความรู้สึกของสมาชิกที่มีต่อนักเรียนคนที่ 2 และ 3 แล้วถามความรู้สึกของอาสาสมัครคนที่ 1 ที่มีต่อเพื่อนนักเรียนทั้ง 2 คน

ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยสุ่มให้สมาชิกอภิปรายเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อสงสัย

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการสรุปร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย
3. สมาชิกแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับ และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็น

ครั้งที่ 4
การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นของตนเองให้เพื่อนฟัง

2. เพื่อให้สมาชิกมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มและทำงานร่วมกับเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม ชายลึกลับ

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้สถานการณ์จำลองเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรม โดยการกล่าวถึงการแสดงความคิดเห็นของตนเองให้เพื่อนฟัง

2. ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์จำลองเรื่อง "ชายลึกลับ"

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยแบ่งสมาชิกออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน

2. ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์จำลองให้สมาชิกอ่าน และทำความเข้าใจ โดยใช้เวลา 10นาที

ขั้นวิเคราะห์

1. ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันว่าและช่วยกันออกความคิดเห็นในการที่จะหาข้อเสนอและสรุปโดยมีข้อปฏิบัติร่วมกันดังนี้

1.1 ในขณะที่เพื่อนพูดแสดงความคิดเห็นนักเรียนต้องตั้งใจฟัง

1.2 รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันและปฏิบัติตามมติของกลุ่มอย่างเคร่งครัด

1.3 การโต้แย้งในกรณีใด ๆ ก็ตามให้ยึดหลักของเหตุผลและความเป็นไปได้

1.4 ให้ความร่วมมือและช่วยเกลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีปรองดองกัน

2. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลอภิปราย

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม

2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย

3. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง

ธนาคารแห่งหนึ่งถูกปล้น คนร้ายเป็นชายลึกลับคนหนึ่งที่ทุกคนในธนาคารไม่เคยรู้จักมาก่อน แต่พนักงานบางคนในธนาคารได้เห็นหน้าของชายคนนั้นที่ปล้น แต่เห็นไม่ถนัด เพราะขณะที่เขาปล้นนั้นคนร้ายได้บังคับให้ทุกคนก้มศีรษะลง หลังจากเหตุการณ์ปล้นธนาคารมีคนโทรไปแจ้งตำรวจ และเมื่อตำรวจมาถึงธนาคารที่เกิดเหตุ และจากการสืบสวนสอบสวน พนักงานธนาคารก็ให้ข้อมูลลักษณะของชายลึกลับที่เป็นคนร้ายดังนี้

1. ในสายตาของยาม, ชายลึกลับที่เป็นคนร้ายมีตาสีฟ้า,สูงมาก ,สวมหมวก และใส่เสื้อคลุม
2. ในสายตาของแคชเชียร์ ชายลึกลับที่เป็นคนร้ายมีตาสีดำ , เตี้ย ใส่เสื้อคลุมและสวมหมวก
3. ในสายตาของเลขา , ชายลึกลับที่เป็นคนร้ายมีตาสีเขียว , สูงปานกลาง ,ใส่เสื้อฝน และสวมหมวก
4. ในสายตาของผู้จัดการ ชายลึกลับที่เป็นคนร้ายมีตาสีเทา , สูงมาก , ใส่เสื้อคลุม แต่ไม่สวมหมวก

หลังจากนั้นประมาณ 2 ชั่วโมงตำราจได้จับกุมชายลึกลับที่ต้องสงสัยว่าเป็นคนร้ายได้และให้ทุกคนที่เห็นหน้าคนร้ายมาชี้ตัว ปรากฏว่าพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์แต่ละคนสามารถอธิบายลักษณะของคนร้ายได้ถูกต้องเพียงคนละลักษณะเดียวใน 4 ลักษณะที่กล่าวมา ถ้าเช่นนั้น ลักษณะที่ถูกต้องของชายลึกลับที่เป็นคนร้ายเป็นอย่างไร

เฉลย

ลองแยกแยะลักษณะของคนร้ายในสายตาของแต่ละคนดูนะคะ

	ตา	ความสูง	เสื้อโค้ท	หมวก
ยาม	สีฟ้า	สูง	เสื้อคลุม	สวม
แคชเชียร์	สีดำ	เตี้ย	เสื้อคลุม	สวม
เลขานุการ	สีเขียว	ปานกลาง	เสื้อกันฝน	สวม
ผู้จัดการ	สีเทา	สูง	เสื้อคลุม	ไม่สวม

จากข้อมูลที่ได้ภายหลังจับคนร้ายได้แล้ว ไม่มีพยานคนใดบรรยายลักษณะของคนร้ายได้ถูกต้องมากกว่า 1ลักษณะเลย แสดงว่า ลักษณะอีก 3 อย่าง ที่พยานอธิบายไม่ถูกต้องทั้งสิ้น

เพราะฉะนั้น คนร้ายจะไม่สวมหมวก ซึ่งข้อนี้ผู้จัดการอธิบายได้ถูกต้อง แต่อธิบายลักษณะอื่นผิดหมด แสดงว่าคนร้ายไม่ได้สวมเสื้อคลุม , ไม่สูง และไม่มีตาสีเทา ดังนั้นลักษณะที่ยามอธิบายได้ถูกต้องเพียงอย่างเดียวก็คือ คนร้ายมีตาสีฟ้า คำตอบที่ถูกต้องของแคชเชียร์ก็คือ คนร้ายเป็นคน เตี้ย และเลขานุการอธิบายลักษณะคนร้ายถูก เพียงอย่างเดียวคือ คนร้ายสวมเสื้อกันฝน สรุป ลักษณะคนร้ายคือ ตาสีฟ้า , เตี้ย , สวมเสื้อกันฝน และไม่สวมหมวก

ครั้งที่ 5
การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นของตนเองให้เพื่อนฟัง

2. เพื่อให้สมาชิกมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มและทำงานร่วมกับเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

อุปกรณ์ 1. กระดาษเปล่า

2. ปากกา

กิจกรรม ไฟไหม้

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้สถานการณ์จำลองในการทดลอง ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรม โดยการกล่าวถึงการแสดงความคิดเห็นของตนเองให้เพื่อนฟัง

2. ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์จำลองเรื่อง "ไฟไหม้"

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยแบ่งสมาชิกออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน

2. ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์จำลองให้สมาชิกอ่าน และทำความเข้าใจ โดยใช้เวลา 5 นาที

ขั้นวิเคราะห์

1. ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันและช่วยกันออกความคิดเห็นในการที่จะจัดลำดับคนที่จะช่วยเหลือก่อนหลัง

2. ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มเขียนสรุปผลว่าควรจะช่วยใครก่อนหลัง พร้อมทั้งแสดงเหตุผลในการจัดอันดับว่าควรช่วยใครก่อนหลัง

3. หลังจากนั้นผู้วิจัยถามสมาชิกในหัวข้อต่อไปนี้

- เหตุใดจึงตัดสินใจว่าคำตอบของใครถูกต้องที่สุด
- ทำไมคนเราจึงมีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน
- ถ้าคนเรามีความเห็นเหมือนกันทุกอย่างจะเป็นอย่างไร

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย

3. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

สถานการณ์จำลอง
เรื่อง "ไฟไหม้"

เกิดเหตุไฟไหม้ขึ้นที่บ้านหลังหนึ่ง ซึ่งมีคนติดอยู่ในบ้าน 4 คนด้วยกัน คือ คนเป็นอัมพาต เด็กอายุ 2 ขวบ ผู้หญิงท้องและคนแก่ ให้สมาชิกแต่ละคนจัดลำดับว่าควรจะช่วยใครก่อนหลัง พร้อมทั้งให้เหตุผล

1. .....

   เพราะ.....

2. . .....

   เพราะ.....

3. . .....

   เพราะ.....

4. . .....

   เพราะ.....

ครั้งที่ 6

การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดและความรู้สึก โดยไม่ขัดขวางได้

2. เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น และเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่เพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม จัดของ

อุปกรณ์ สิ่งของที่อยู่ในตัวนักเรียน

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เกมในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5-6 คน
2. ให้นักเรียนแต่ละคนในแต่ละกลุ่มนำสิ่งของที่มีค่าหรือสิ่งของที่ตนเองรักมากที่สุดออกมาคนละ 1 อย่าง
3. ให้นักเรียนทุกคนวางสิ่งของไว้บนโต๊ะ และช่วยกันจัดของโดยให้จัดทีละคน เมื่อคนหนึ่งจัดเสร็จ คนไหนไม่พอใจลักษณะที่จัดก็ให้จัดใหม่ เมื่อมีคนไม่พอใจอีกก็ให้คนที่ไม่พอใจนั้นจัดใหม่อีกจนกว่าจะเป็นที่พอใจของทุกคน
4. ในขณะที่จัดสิ่งของนี้ ให้สมาชิกแสดงความคิดความคิดเห็นและเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันและกัน
5. เมื่อทุกคนพอใจลักษณะสิ่งของที่จัดแล้ว ให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มปรบมือ

ขั้นวิเคราะห์

1. ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกจากการจัดสิ่งของ และข้อคิดที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมนี้ว่า การที่บุคคลยอมรับตนเองและผู้อื่นจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในจิตใจของกันและกัน
2. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลอภิปราย

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย
3. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการจัดสิ่งของของสมาชิก
2. สังเกตจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกซึ่งกันและกัน จากการจัดสิ่งของของสมาชิก
3. สังเกตจากการอภิปราย และสรุปข้อคิดที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ครั้งที่ 7

การแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น และเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่เพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม ช่วยชี้ช่วยแนะ

อุปกรณ์ เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้ สถานการณ์ในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยสนทนากับสมาชิกเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นและเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่เพื่อนว่าจะทำให้เกิดผลดีต่อตนเองและเพื่อนอย่างไร

2. ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ ดังต่อไปนี้ เนื่องในวันจบปีการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษามอบหมายให้นักเรียนทุกคนในห้องช่วยกันจัดเตรียมการแสดง 1 ชุด เพื่ออำลารุ่นพี่ ม.6 ให้นักเรียนร่วมกันประชุมวางแผนและเสนอความคิดเห็นในการจัดเตรียมการแสดงนี้นักเรียนจะทำอย่างไร

3. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มสมาชิกแล้วให้สมาชิกช่วยกันคิดว่าจะแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนอย่างไร

ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นเรียน

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะวิธีการเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ แก่เพื่อน

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อสงสัย

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม

2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย

3. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม

2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของสมาชิก
2. สังเกตจากการอภิปราย การรายงาน และการสรุปของสมาชิก

ครั้งที่ 8

การสนใจความรู้สึกของกันและกัน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกรับฟังปัญหาของเพื่อนที่ไม่สบายใจได้

2. เพื่อให้สมาชิบอกแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาแก่เพื่อนได้

3. เพื่อให้สมาชิกกล่าวคำปลอบใจเมื่อเพื่อนพบอุปสรรคได้

เวลา 1 ชั่งโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม ช่วยกันดี มีความสุข

อุปกรณ์ 1. บทบาทสมมติเรื่อง "ความกังวลของกานดา"

2. แบบบันทึกการแสดงพฤติกรรม

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติ และการอภิปรายกลุ่ม ในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกนั่งเป็นวงกลมโดยหันหน้าเข้าหากัน

2. ผู้วิจัยหาอาสาสมัคร 2 คน โดยให้ออกมาแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ความกังวลของกานดา" ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนคนหนึ่งที่มีปัญหา และมาปรึกษาสมาชิกคนหนึ่ง เพื่อนคนนั้นมีปัญหาไม่สบายใจ เกี่ยวกับเรื่องการเรียนของตนเอง

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละคนสังเกตและให้บันทึกพฤติกรรมทุกอย่างที่สมาชิกที่แสดงบทบาทสมมติแรกแสดงลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่แจกให้ แล้วรายงานพฤติกรรมนั้นให้ผู้แสดงทราบ

ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มอภิปราย และรายงานตามหัวข้อที่กำหนดให้ดังนี้

1.1 ให้สมาชิกช่วยกันหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาให้แก่กานดา

1.2 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของกานดานักเรียนจะทำอย่างไร

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการที่สามารถรับฟังปัญหาของเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจได้และเพิ่มเติมในสิ่งที่สมาชิกยังไม่ได้กล่าวถึง

ข้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ให้สมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้จากการที่สามารถรับฟังปัญหาและกล่าวคำปลอบใจเพื่อนเมื่อพบอุปสรรค และเพิ่มเติมในสิ่งที่นักเรียนยังไม่ได้กล่าวถึง

2. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม

3. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย

4. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของสมาชิก
2. สังเกตจากการอภิปราย การรายงาน และการสรุปของสมาชิก

บทบาทสมมติเรื่อง ความกังวลของกานดา

ในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวันกานดานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นั่งร้องไห้อยู่ใต้ต้นไม้เพียงคนเดียว วิยะดาซึ่งเป็นเพื่อนสนิทเดินมาพบเข้าพอดีจึงเข้าไปถามและถึงสาเหตุที่ทำให้วิยะดาร้องไห้ได้ความว่า กานดานั้นเรียนไม่เข้าใจในหลายวิชา และส่งงานไม่ทัน ซึ่งตอนนี้ทำไม่ทันแล้ว เพราะใกล้สอบปลายภาคแล้ว กานดากลัวว่าตนเองจะสอบไม่ได้และคะแนนจะออกมาไม่ค่อยดี อาจทำให้เกรดเฉลี่ยตกลงไปกว่าเมื่อเทอมที่แล้ว และหากทางบ้านทราบเรื่องตนเองต้องโดยดุแน่ ๆ จึงไม่รู้จะทำอย่างไร วิยะดาจะต้องแสดงพฤติกรรมในการรับฟัง ซักถาม พร้อมพูดให้กำลังใจกานดา

บทบาทของวิยะดา

สมมติฉันคือวิยะดา เป็นเพื่อนสนิทของกานดา วันหนึ่งขณะที่กำลังจะไปรับประทานอาหารกลางวันและได้พมาพบว่ากานดาเพื่อนสนิทกำลังนั่งร้องไห้อยู่ใต้ต้นไม่คนเดียว ตนจึงเข้าไปปลอบใจและซักถามพร้อมทั้งให้กานดาเล่าปัญหาเกี่ยวกับการเรียนให้ฟัง ในระหว่างที่เขาเล่าเรื่องราวของเขานั้น ฉันแสดงพฤติกรรมในการรับฟัง ซักถาม พูดให้กำลังใจ ปลอบใจ และให้ข้อคิดเห็นในการเรียนของกานดา

บทบาทของกานดา

สมมติว่าฉันคือกานดา เป็นเพื่อนสนิทของวิยะดา วันหนึ่งขณะนั่งร้องไห้อยู่ใต้ต้นไม้คนเดียวในช่วงเวลาพักกลางวัน วิยะดาที่เป็นเพื่อนสนิทได้เข้ามาถามถึงสาเหตุที่ฉันร้องไห้และให้ฉันเล่าปัญหาให้ฟัง โดยเล่าให้ฟังฉันมีปัญหาในการเรียนหลาย ๆ วิชา คือเรียนไม่เข้าใจและตามไม่ทัน ขณะเดียวกันฉันยังส่งงานให้กับอาจารย์ในหลาย ๆ วิชายังไม่ครบตามกำหนด และยังอ่านหนังสือไม่ทันเพราะใกล้สอบปลายภาคแล้ว เกรงว่าจะทำข้อสอบไม่ได้และทำให้ผลการเรียนตกต่ำ ถ้าคุณพ่อทราบเรื่องต้องโดยดุแน่ ๆ วิยะดาช่วยให้กำลังใจ พูดปลอบใจและให้ข้อคิดเห็นหรือคำเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาครั้งนี้แก่ฉัน

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

บทบาทสมมติเรื่อง ความกังวลของกานดา

ชื่อ.....นามสกุล.....(ผู้แสดง)

พฤติกรรมที่ต้องสังเกต	พฤติกรรมที่แสดงออก
พฤติกรรมด้านภาษาท่าทางในการแสดงถึงการสนใจความรู้สึกของกันและกันระหว่างเพื่อน 1. การแสดงออกทางสีหน้า 2. การพูดปลอบใจ 3. การแสดงท่าทาง 4. การใช้น้ำเสียงด้านภาษาถ้อยคำการใช้คำพูด หรือการให้ข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำในการช่วยเหลือกันและกัน	

(ลงชื่อ).....(ผู้สังเกต)

ครั้งที่ 9

การสนใจความรู้สึกของกันและกัน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกรับฟังปัญหาของเพื่อนที่ไม่สบายใจได้

2. เพื่อให้สมาชิบอกแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาแก่เพื่อนได้

3. เพื่อให้สมาชิกกล่าวคำปลอบใจเมื่อเพื่อนพบอุปสรรคได้

เวลา 1 ชั่งโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม ช่วยกันดี มีความสุข

อุปกรณ์ 1. บทบาทสมมติเรื่อง "ความทุกข์ของชิดชไม"

2. แบบบันทึกการแสดงพฤติกรรม

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติ และการอภิปรายกลุ่ม ในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกนั่งเป็นวงกลมโดยหันหน้าเข้าหากัน

2. ผู้วิจัยหาอาสาสมัคร 2 คน โดยให้ให้ออกมาแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ความทุกข์ชิดชไม" ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนคนหนึ่งที่มีปัญหา และมาปรึกษาสมาชิกคนหนึ่ง เพื่อนคนนั้นมีปัญหาไม่สบายใจ เกี่ยวกับเรื่องเข้ากับเพื่อนในห้องไม่ได้

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละคนสังเกตและให้บันทึกพฤติกรรมทุกอย่างที่สมาชิกที่แสดงบทบาทสมมติแสดงลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่แจกให้ แล้วรายงานพฤติกรรมนั้นให้ผู้แสดงทราบ

ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มอภิปราย และรายงานตามหัวข้อที่กำหนดให้ดังนี้

1.1 ให้สมาชิกช่วยกันหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาให้แก่ชิดชไม

2.1 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของชิดชไมนักเรียนจะทำอย่างไร

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการที่สามารถรับฟังปัญหา

ของเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจได้และเพิ่มเติมในสิ่งที่สมาชิกยังไม่ได้กล่าวถึง

ข้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ให้สมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้จากการที่สามารถรับฟังปัญหา

และ

กล่าวคำปลอบใจเพื่อนเมื่อพบอุปสรรค และเพิ่มเติมในสิ่งที่นักเรียนยังไม่ได้กล่าวถึง

2. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม

3. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย

4. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม

2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของสมาชิก

2. สังเกตจากการอภิปราย การรายงาน และการสรุปของสมาชิก

บทบาทสมมติเรื่อง ความทุกข์ของชิดชไม

ในช่วงคืนวันหนึ่ง ขณะที่สุปราณีกำลังนั่งอ่านหนังสืออยู่ในห้องเรียนชั่วโมงท่องหนังสือชิดชไม ซึ่งเป็นเพื่อนในห้องเดียวกันได้มาหา เล่าปัญหาให้ฟังว่า เธอไม่อยากมาโรงเรียนแล้ว และอยากลาออกเหลือเกิน เพราะอยู่ที่โรงเรียนเข้ากับเพื่อนในห้องไม่ได้และไม่มีเพื่อนเลย ตอนเช้าต้องทำเวรคนเดียวตอนกลางวันไม่ มีใครเดินเป็นเพื่อน ตอนกลางคืนต้องท่องหนังสือคนเดียวไม่มีเพื่อนคนไหนอยากมาติวหนังสือด้วยและไม่อยากเรียนต่อไปแล้ว ขณะที่ชิดชไมเล่าเรื่องของเขาให้สุปราณีฟัง สุปราณีต้องแสดงพฤติกรรมในการับฟัง ซักถาม ปลอบใจและให้ข้อคิดเห็นแก่ชิดชไม

บทบาทสุปราณี

สมมติฉันคือ สุปราณี ขณะที่นั่งอ่านหนังสืออยู่ที่ห้องเรียนในชั่วโมงท่องหนังสือ มีเพื่อนร่วมห้องคนหนึ่งชื่อชิดชไมมาหาและเล่าปัญหาให้ฟังว่า เธอไม่อยากมาโรงเรียนแล้ว และอยากลาออกเหลือเกิน อยู่โรงเรียนเข้ากับเพื่อนไม่ได้ตอนเช้าต้องทำเวรคนเดียวตอนกลางวันไม่ มีใครเดินเป็นเพื่อน ตอนกลางคืนต้องท่องหนังสือคนเดียวไม่มีเพื่อนคนไหนอยากมาติวหนังสือด้วย ขณะที่ชิดชไมเล่าเรื่องเธอ ฉันแสดงพฤติกรรมในการับฟัง ซักถาม ปลอบใจและให้ข้อคิดเห็นแก่ชิดชไม

บทบาทของชิดชไม

สมมติฉันคือ ชิดชไม ในตอนเย็นวันหนึ่งได้ไปหาเพื่อนนักเรียนหญิงคนหนึ่งที่เรียนห้องเดียวกันและเขาเป็นคนที่น่ารัก ร่าเริงแจ่มใส และใจดี คือ สุปราณี เพราะฉันมีปัญหากลุ้มใจ ฉันเล่าให้เขาฟังว่า ฉันไม่อยากมาโรงเรียนและอยากลาออกจากโรงเรียนเหลือเกิน อยู่โรงเรียนเพื่อน ๆ ไม่เคยเข้าใจ ไม่มีใครคุยและเดินด้วย ทำงานกลุ่มก็ไม่มีกลุ่มเพื่อน จึงทำให้ไม่อยากเรียนอีกต่อไปแล้ว

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

บทบาทสมมติเรื่อง ความทุกข์ของชิดชไม

ชื่อ.....นามสกุล.....(ผู้แสดง)

พฤติกรรมที่ต้องสังเกต	พฤติกรรมที่แสดงออก
พฤติกรรมด้านภาษาท่าทางในการแสดงถึงการสนใจความรู้สึกของกันและกันระหว่างเพื่อน 1. การแสดงออกทางสีหน้า 2. การพูดปลอบใจ 3. การแสดงท่าทาง 4. การใช้น้ำเสียงด้านภาษาถ้อยคำการใช้คำพูด หรือการให้ข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำในการช่วยเหลือกันและกัน	

(ลงชื่อ).....(ผู้สังเกต)

ครั้งที่ 10
การพูดให้กำลังใจกัน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักการพูดในเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้กำลังใจผู้อื่น
2. เพื่อให้สมาชิกรู้วิธีการสื่อสารให้ผู้อื่นทราบได้

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม คอยเป็นกำลังใจ

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้การอภิปรายกลุ่มในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การยอมรับชื่นชมในความดีของผู้อื่น และการพูดให้กำลังใจกันเมื่อเพื่อนประสบปัญหา หรือท้อใจ

ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กัน แล้วนั่งลงหันหน้าเข้าหากัน ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที ยิ้มและส่งความรู้สึกที่ดีให้กัน ให้สมาชิกพูดถึงสิ่งที่ทำให้นักเรียนรู้สึกไม่สบายใจให้เพื่อนฟัง และการพูดให้กำลังใจเมื่อเพื่อนประสบปัญหา

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนสลับกันพูดถึงสิ่งที่ดี ความรู้สึกที่ดี หรือการกระทำที่ดี แล้วกล่าวยกย่อง ชื่นชม ยินดี ซึ่งกันและกัน

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกทุกคนกลับมารายงานความรู้สึกที่ตนเอง ได้พูด ได้สื่อสารด้วยเทคนิคต่าง ๆ ในการรับฟังความดีงามของตนเองและผู้อื่น ด้วยความชื่นชม

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำโปสการ์ดขนาด 3 x 3นิ้ว แล้วเขียนข้อความลงในโปสการ์ดส่งถึงเพื่อน

5. ครูให้สมาชิกแต่ละคนอ่านโปสการ์ดของตนที่เพื่อนส่งให้ให้เพื่อนฟังและบอกถึงความรู้สึกของตนเองจากการได้อ่านโปสการ์ด

6. ผู้วิจัยและสมาชิกร่วมกันอภิปราย และกล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของการพูดให้กำลังใจตนเองและผู้อื่น

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ให้สมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรม และเพิ่มเติมในสิ่งที่นักเรียนยังไม่ได้กล่าวถึง

2. สรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม

3. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย

4. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม
2. สังเกตพฤติกรรมการพูดและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
3. สังเกตการใช้คำพูดเสริมกำลังให้ผู้อื่นด้วยการสื่อสารที่ดี

ครั้งที่ 11
การพูดให้กำลังใจกัน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงวิธีการพูดให้กำลังใจผู้อื่น

2. แสดงความรู้สึก ความเห็นใจเพื่อนที่ถูกทอดทิ้งและช่วยเหลือเพื่อนที่กำลังเดือดร้อนได้

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม กำลังใจ

อุปกรณ์ กรณีตัวอย่างเรื่อง มยุราผู้มีน้ำใจ

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้กรณีตัวอย่างในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยขออาสาสมัครหนึ่งคน อ่านกรณีตัวอย่างเรื่อง "มยุราผู้มีน้ำใจ" ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมีน้ำใจในการพูดให้กำลังใจเพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนและเห็นใจเพื่อนที่ถูกทอดทิ้ง

ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มสมาชิกเป็น 2 กลุ่ม ให้กลุ่มหนึ่งปรึกษากันแสดงพฤติกรรมตามกรณีตัวอย่าง และให้อีกกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่สังเกต จดบันทึกพฤติกรรมที่กลุ่มแสดงพฤติกรรมตามกรณีตัวอย่างได้แสดงและรายงานให้กลุ่มที่แสดงทราบภายหลังจากแสดงจบแล้ว

2. ผู้จัยให้สมาชิกทั้งสองกลุ่มอภิปรายและรายงานตามหัวข้อที่กำหนดให้ดังนี้

1.1 นักเรียนควรจะปฏิบัติตนเหมือนใคร เพราะเหตุใด

1.2 ถ้าโรงเรียนมีนักเรียนเหมือนดวงตา ขวัญใจ ดนัย แล้วจะเกิดอะไรขึ้น

1.3 จากเรื่องนี้นักเรียนคิดว่าใครบ้างที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม เพราะเหตุใด

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ให้สมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรม และเพิ่มเติมในสิ่งที่นักเรียนยังไม่ได้กล่าวถึง

2. สรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม

3. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย

4. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม

2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม
2. สังเกตพฤติกรรมการพูดและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
3. สังเกตการใช้คำพูดเสริมกำลังให้ผู้อื่นด้วยการสื่อสารที่ดี

กรณีตัวอย่างเรื่อง มยุราผู้มีน้ำใจ

เนื้อเรื่องกรณีตัวอย่าง "มยุราผู้มีน้ำใจ" ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมีน้ำใจช่วยเหลือและเห็นใจเพื่อนที่ถูกทอดทิ้ง

วันหนึ่งดวงตา ขวัญใจ จิตนา และวิชิตา ต้องช่วยกันรับผิดชอบในการทำความสะอาดห้องเรียน บางคนกวาดพื้นห้องหลังเลิกเรียน บางคนลบกระดานดำ บางคนยกเก้าอี้วางลงที่พื้น ขณะที่ทุกคนกำลังวุ่นอยู่กับการทำความสะอาดห้องเรียน ดวงตาบอกกับวิชิตาว่าเธอยังทำการบ้านไม่เสร็จและขอตัวไปทำการบ้านต่อ ส่วนขวัญใจบอกว่าปวดท้องขอเข้าห้องน้ำก่อน แล้วเธอถือโอกาสหลบไปเข้าห้องสมุดอ่านหนังสือการ์ตูน เมื่อวิชิตาทำความสะอาดไปได้สักพักหนึ่ง จินตนาบอกกับวิชิตาให้ทำความสะอาดอยู่คนเดียว ขณะนั้นบังเอิญมยุราซึ่งเป็นเพื่อนเรียนอยู่ชั้น ม.4 เหมือนกัน แต่อยู่คนละห้องกันเดินผ่านมา เห็นวิชิตาทำความสะอาดอยู่คนเดียว จึงเข้าไปช่วยและถามวิชิตาว่าทำไมทำความสะอาดอยู่คนเดียว วิชิตาก็บอกว่าเพื่อน ๆ ต่างมีธุระกันหมด มยุราพูดแสดงความเห็นใจให้กำลังใจ ชมเชยวิชิตาและช่วยวิชิตาทำความสะอาดห้องเรียนจนเสร็จ วิชิตากล่าวขอบคุณมยุรา หลังจากนั้นมยุราจึงชวนวิชิตาไปเปลี่ยนรองเท้าที่ห้องตู้รองเท้าและเตรียมตัวไปรับประทานอาหารเย็นด้วยกัน

ครั้งที่ 12

การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการที่จะปฏิเสธ

2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม ช่วยคิดหน่อย

อุปกรณ์ เอกสารบทบาทสมมติ

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยกำหนดบทบาทสมมติ ประมาณ 4-5 สถานการณ์
2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มสมาชิกแล้วให้สมาชิกจับฉลากเพื่อแสดงบทบาทนั้น ๆ
3. ผู้วิจัยแจกตาราง "ช่วยคิดหน่อย" ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น

ขั้นวิเคราะห์

1. เมื่อแต่ละกลุ่มออกมาแสดงบทบาทสมมุติจบลง

1.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกออกมาแสดงว่า ถ้าตนอยู่ในสถานการณ์นั้น จะทำอย่างไร โดยแสดงให้ดู

1.2 ผู้วิจัยให้สมาชิกบันทึกผลลงในตาราง "ช่วยคิดหน่อย" พร้อมถามว่านอกจากวิธีที่เพื่อนแสดงออกให้ดูแล้ว มีวิธีการที่จะปฏิเสธเพื่อนด้วยวิธีอื่นอีหรือไม่ ให้บันทึกลงในแบบ

2. ผู้วิจัยอธิบายความสำคัญและหลักการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ โดยจะต้องแสดงออกให้สอดคล้องทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนลองกล่าวปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผลเหล่านั้น ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันอภิปรายการกล่าวคำปฏิเสธของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติม

4. ผู้วิจัยให้สมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการที่ทำกิจกรรมและเพิ่มเติมในสิ่งที่สมาชิกยังไม่ได้กล่าวถึง

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย
3. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของสมาชิก
2. สังเกตจากการอภิปราย การรายงาน และการสรุปของสมาชิก

บทบาทสมมติ

บทบาทที่ 1 (การหนีชั่วโมงเรียน)

สมหญิงชวนรัศมีว่า "วันนี้ขี้เกียจเรียนจังเลยเธอ ไปเที่ยวกันเถอะ"

ถ้าท่านเป็นเด็กคนนั้นจะปฏิเสธคำชักชวนเพื่อนอย่างไรเพื่อไม่เป็นการทำลายมนุษยสัมพันธ์

บทบาทที่ 2 (การเสพสิ่งเสพติด)

สุนีชวนสุขเสมอว่า "เธอลองบุหรี่หน่อยไหมเท่ห์ดีนะ

ถ้าท่านเป็นเด็กคนนั้นจะปฏิเสธคำชักชวนเพื่อนอย่างไรเพื่อไม่เป็นการทำลายมนุษยสัมพันธ์

บทบาทที่ 3 (การไม่เคารพกฎระเบียบ)

รักชนกชวนรัชณาว่า "เธอวันเสาร์นี้เราไปตัดผมซอยผิดระเบียบของโรงเรียนดีไหม"

ถ้าท่านเป็นเด็กคนนั้นจะปฏิเสธคำชักชวนเพื่อนอย่างไรเพื่อไม่เป็นการทำลายมนุษยสัมพันธ์

บทบาทที่ 4 (การทำผิดกฎโรงเรียน)

อุมาชวนกนกรัตน์ว่า "เธอวันนี้ฉันแอบเอาขนมเข้ามาในโรงเรียนเธอจะไปทานกับฉันไหมจ๊ะ"

ถ้าท่านเป็นเด็กคนนั้นจะปฏิเสธคำชักชวนเพื่อนอย่างไรเพื่อไม่เป็นการทำลายมนุษยสัมพันธ์

ตาราง "ช่วยคิดหน่อย"

บทบาทที่	เรื่อง	ท่านจะปฏิเสธคำชักชวนเพื่อนอย่างไรเพื่อไม่เป็นการทำลายมนุษยสัมพันธ์
1.	การหนีชั่วโมงเรียน	1 ..... 2 ..... 3 .....
2.	การเสพสิ่งเสพติด	1. ..... 2. ..... 3. .....
3.	การไม่เคารพกฎระเบียบ	1. ..... 2. ..... 3. .....
4.	การทำผิดกฎโรงเรียน	1. ..... 2. ..... 3. .....

ครั้งที่ 13
การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการที่จะปฏิเสธ

2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม "กล้าปฏิเสธ"

อุปกรณ์ เอกสารบทบาทสมมติ

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน

2. ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 2 คนเพื่อออกมาแสดงบทบาทสมมติหน้าห้อง ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับกิจกรรมนี้ว่า สมมติให้อาสาสมัครคนที่ 1 ขอร้องให้เพื่อนสมาชิกคนที่ 2 รูดบัตรแดงให้เพื่อจะออกไปเที่ยวในวันศุกร์

ขั้นวิเคราะห์

1. เมื่อสมาชิกที่ออกมาแสดงบทบาทสมมุติจบลง

1.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกเปิดเผยความรู้สึกและความคิดเห็นต่อบทบาทที่แสดง

1.2 ผู้แสดงละครเพิ่มเติมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่ม

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการที่ทำกิจกรรมและเพิ่มเติมในสิ่งที่สมาชิกยังไม่ได้กล่าวถึง

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรม

2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย

3. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม

2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของสมาชิก
2. สังเกตจากการอภิปราย การรายงาน และการสรุปของสมาชิก

บทบาทสมมติ

"กล้าปฏิเสธ"

ศรัญญาและ ชุติมาเป็นเพื่อนสนิทกันในเย็นวันศุกร์ก่อนกลับบ้านศรัญญาได้ชวนชุติมา ไปเที่ยวที่สยามก่อนกลับบ้านเพราะวันนี้แม่ของเธอไม่มารับ โดยให้ชุติมาแอบรูดบัตรแดงให้ และให้ชุติมาโกหกแม่ว่าจะไปสมัครเรียนพิเศษ และจะขอกลับบ้านเอง

ชุติมา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทำหน้าเป็นคู่เวรประจำวันโดยมีหน้าที่ช่วยคุณครูที่รูดบัตรแดงให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ก่อนกลับบ้าน โดยได้รับจากผู้ปกครอง ในขณะที่ชุติมากำลังจะเดินไปที่ประชาสัมพันธ์เพื่อทำหน้าที่ของตนเองนั้น ศรัญญาเพื่อนห้องเดียวกันได้มาชวนไปเที่ยวที่สยามและขอให้ชุติมาแอบรูดบัตรแดงให้ ซึ่งการรูดบัตรแดงให้เพื่อนนั้นถือว่าเป็นผิดกฎของโรงเรียน เพราะผู้ที่จะรูดบัตรแดงได้นั้นต้องเป็นผู้ปกครองของนักเรียนเอง ศรัญญาบอกว่าแม่ของเธอไปต่างจังหวัดไม่สามารถมารับได้ในวันนี้ และคิดว่าจะไปเที่ยวกับชุติมาก่อนกลับบ้าน ชุติมาปฏิเสธคำของร้องของศรัญญาและบอกว่าเป็นการทำผิดระเบียบของโรงเรียน หากคุณครูจับได้ต้องถูกหักคะแนนพฤติกรรม 20 คะแนน และให้คำแนะนำในการช่วยศรัญญาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

บทบาทของชุติมา

สมมติฉันคือ ชุติมา เป็นเพื่อนสนิทกับศรัญญา ในเย็นวันศุกร์ขณะที่กำลังจะเดินไปปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นคู่เวร ศรัญญาไดมาชักชวนให้รูดบัตรแดงและชวนไปเที่ยวที่สยามหลังออกจากเวรแล้วและให้โกหกแม่ว่าจะไปสมัครเรียนพิเศษ ฉันได้ปฏิเสธเพื่อนไป และอธิบายให้เพื่อนฟังว่าการทำเช่นนั้นเป็นการทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน

บทบาทสมมติของศรัญญา

สมมติฉันคือ ศรัญญา เป็นเพื่อนสนิทของชุติมา ในเย็นวันศุกร์แม่ไม่มารับกลับบ้านและฉันอยากไปเที่ยวที่สยาม ถ้าไม่มีผู้ปกครองมารับหรือรูดบัตรแดงให้ฉันจะต้องนอนที่โรงเรียน จึงได้ชวนชุติมาเพื่อนที่สนิทไปเที่ยวด้วยกัน และให้ชุติมารูดบัตรแดงให้

ครั้งที่ 14
การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้บอกวิธีการที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียนได้บอกความรู้สึกที่ได้รับจากการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม นาทีที่มีคุณค่า

อุปกรณ์ แบบบันทึกความรู้สึกและสิ่งที่ได้รับ

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้การอภิปราย ในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยบอกสมาชิกจับคู่กัน แล้วให้แต่ละคู่นั่งหันหน้าเข้าหากัน
2. ให้สมาชิกที่จับคู่หามุมสงบพูดคุยกันถึงวิธีที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน โดย

พูดคนละ 2 นาที ดังหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 ใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทายและพูดคุยกัน

2.2 เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

2.3 ให้สนใจความรู้สึกของกันและกัน

2.4 แสดงความคิดเห็นและเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน

2.5 พูดให้กำลังใจกันเมื่อเพื่อนท้อใจ

2.6 ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์

3. ให้สมาชิกผลัดกันทำเช่นนี้ทั้งคู่ เมื่อผู้วิจัยให้สัญญานให้เปลี่ยนหัวข้อในการพูดไปเรื่อยๆ

4. ให้สมาชิกพูดถึงสิ่งดีงาม และสิ่งที่ควรปรับปรุงและปัญหาของตนเองและของเพื่อนโดยให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในสิ่งที่เพื่อนเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และให้กำลังใจกันและกัน

5. ให้สมาชิกพูดถึงวิธีการที่จะปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน

ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกทุกคนรายงานความรู้สึกที่ตนเองได้พูด และรับฟังความดีงามของตนเองและของผู้อื่นว่ารู้สึกอย่างไร ขณะที่แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ การที่มีเพื่อนสนใจความรู้สึก และพูดให้กำลังใจผู้อื่นสมาชิกรู้สึกอย่างไร ขณะที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นรู้สึกอย่างไร

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกเขียนลงในแบบบันทึกความรู้สึกและสิ่งที่ได้รับ ต่อจากนั้นบอกให้เพื่อนๆ ในห้องฟังด้วย

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

แบบบันทึกความรู้สึกและสิ่งที่ได้รับ

กิจกรรมนาทีที่มีคุณค่า

คำชี้แจง ให้สมาชิกจับคู่กันและใช้เวลาพูดคนละ 4 นาที

ความรู้สึกและสิ่งที่ได้รับในฐานะผู้พูด	ความรู้สึกและสิ่งที่ได้รับในฐานะผู้ฟัง
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5	5.
6.	6.
7.	7.
8.	8.
9.	9.
10.	10.

ครั้งที่ 15

การพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

3. เพื่อให้นักเรียนบอกถึงประโยชน์จาการสร้างมนุษยสัมพันธ์และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เวลา 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องศูนย์การเรียน

กิจกรรม สานสัมพันธ์

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยใช้การอภิปรายกลุ่มในการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยบอกสมาชิกเกี่ยวกับประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน
2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน

ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มบอกถึงวิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่ได้รับจากการทำกิจกรรมร่วมกัน
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มบอกถึงผลที่ได้รับจากการมีมนุษยสัมพันธ์
3. สมาชิกแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนรายงานผลที่ได้จากการร่วมกันอภิปรายกลุ่ม

ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้จัยซักถามสมาชิกว่าได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ และได้ผลอย่างไร
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย
3. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจด้วยตนเองและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นประเมิน

1. สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
2. สมาชิกให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของสมาชิก
2. สังเกตจากการอภิปราย การรายงาน และการสรุปของสมาชิก

ครั้งที่ 16
ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์
1. เพื่อให้สมาชิกสรุปผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกนำวิธีการและประสบการณ์ที่ได้รับ ไปพัฒนาการมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน และในชีวิต ประจำวัน
2. เพื่อให้สมาชิกแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
3. เพื่อสร้างความประทับใจ ความผูกพันแก่สมาชิกก่อนที่จะแยกย้ายจากกัน

กิจกรรม "ด้วยใจที่ผูกพัน"

อุปกรณ์
1. ชิ้นส่วนกระดาษสีขาว-สีแดง ที่ตัดเตรียมไว้ อย่างละ 24 ชิ้น เพื่อให้สมาชิกประกอบเป็นรูปหัวใจสีขาวแดง (สีประจำโรงเรียน)
2. เทปเพลง "เรามีเรา"
3. วิทยุเทป

วิธีดำเนินการ
1. ผู้วิจัยและสมาชิกนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ให้สมาชิกช่วยกันสรุปผลการเรียนรู้และการนำประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ไปใช้ในพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนและในชีวิตประจำวัน
3. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
4. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกิจกรรม " ด้วยใจที่ผูกพัน " โดยนำอุปกรณ์ที่แจกให้มาประกอบเป็นรูปหัวใจสีขาวแดง (ขณะทำกิจกรรม เปิดเพลง "เรามีเรา")
5. ให้สมาชิกเขียนความรู้สึก ความคิดเห็นลงในรูปหัวใจ
6. ผู้วิจัยสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
7. ผู้วิจัยให้สมาชิกยืนเป็นวงกลม ร่วมกันร้องเพลง "เรามีเรา"
8. ผู้วิจัยกล่าวปิดการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ-สกุล นางสาวชุลีพร เหง้าพรหมมินทร์

วันเดือนปีเกิด 25 มกราคม 2518

สถานที่เกิด จังหวัดอุดรธานี

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ครูแนะแนว

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2529	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสงเปลือยดงสามสิบ
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกุมภวาปี จ.อุดรธานี
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์
พ.ศ. 2540	ค.บ.(จิตวิทยาและการแนะแนว) สถบันราชภัฏธนบุรี
พ.ศ. 2546	ก.ศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2541 -2546	ครูแนะแนวโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย